

Tallinna Ülikool
Ühiskonnateaduste instituut
Sotsioloogia suund

Karin Kosemets

**OSALISE TÖÖKOORMUSEGA TÖÖTAVATE EESTI
NAISTUDENGITE ÕPINGUTE JA TÖÖL KÄIMISE ÜHILDAMISE
KOGEMUSED**

Bakalaureusetöö

Juhendaja:
PhD Kadri Aavik

Tallinn

2021

RESÜMEE

Käesolev bakalaureusetöö keskendub osalise töökoormusega töötavate Eesti naistudengite õpingute ja tööl käimise ühildamise kogemustele. Töö eesmärgiks on uurida, kuidas kujunevad naistudengite töölkäimise põhjused, millised on nende töö ja õpingute ühildamise kogemused, kuidas hindavad nad praegust Eesti kõrgharidussüsteemi ning kas ja kuidas naistudengite arvates peaks riik ja ülikooli tudengeid toetama.

Töö teoreetilises osas selgitan töös kasutatavaid teoreetilisi lähenemisi ning annan ülevaate eelnevatest uuringutest tudengite tööl käimise ja õpingute teemal. Samuti toon välja, millised on tudengite erinevad sissetuleku allikad ja kui palju kulub neil keskmiselt raha kuus. Toon välja, kui suur on Eestis töötavate tudengite osakaal võrreldes naaberriikide Soome ja Lätiga.

Tegemist on kvalitatiivse uurimisega, mille käigus viisin läbi 10 poolstruktureeritud intervjuud Eesti ülikoolides õppivate naistudengitega, kes käivad õpingute kõrvalt osalise töökoormusega tööl. Intervjuude analüüsimiseks kasutasin temaatilist analüüsimeetodit.

Tulemustest selgus, et osalise töökoormusega töötavate Eesti naistudengite põhiliseks töötamise põhjuseks on vajadus isikliku sissetuleku järele. Samuti toodi välja, et töötamine annab võimaluse kasulikult oma vaba aega sisustada. Toodi esile, et nii õpingutes kui ka tööl on tekkinud raskused nagu vähene aeg koolitööde jaoks, tunniplaani ja töögraafiku ühildamise keerukus, puudumine õppetööst töö tõttu. Samuti rõhutati, et oluline on ajaplaneerimine, et oleks aega nii ülikooli, töö kui ka vaba aja jaoks. Naistudengite hinnangul on tavapärane olukord, mil tudengid käivad õpingute kõrvalt tööl, kuid arvamused jagunesid erinevalt, kas olukord peaks muutuma või mitte. Toodi välja, et töötamine mõjutab negatiivselt õppeedukust. Samuti rõhutati, et töötamine ja õppimine on hea võimalus õppida iseseisvalt raha teenima, mistõttu antud olukord ei peaks muutma. Naistudengite arvates peaks ülikool ja riik toetama tudengeid, et nad keskenduksid rohkem õppetööle kui tööl käimisele, kuid ennekõike peaks toetama neid tudengeid, kes tulevad majanduslikult raskematest perekondadest.

Märksõnad: osaline töökoormus, naistudengid, ülikool, töötamine, õpingute ja tööl käimise ühildamine, toetused

АННОТАЦИЯ

Данная бакалаврская работа фокусируется на опыте совмещения учебы и работы с частичной занятостью студентов женщин в Эстонии. Цель работы исследовать причины выхода на работу студенток, какой у них опыт совмещения учебы и работы, как они оценивают эстонскую систему высшего образования и должно ли государство и университет поддерживать студентов.

В теоретической части работы объясняю используемые теоретические подходы и даю обзор различных исследований на тему работы и учебы студентов. Также выясняю различные источники доходов студентов и сколько в среднем они тратят в месяц. Выясняю долю работающих студентов по сравнению с соседними странами такими как Финляндия и Латвия.

Это качественный метод исследования, в ходе которого провела 10 полу структурированных интервью с учащимися в эстонских университетах студентками, работающими с частичной занятостью. Для анализа интервью использовала тематические метод анализа.

В результате выяснилось, что основной причиной для работы студенток, работающих с частичной занятостью это потребность в личных доходах. Также женщины студенты заметили, что работа дает возможность с пользой проводить свободное время. Выяснила, что как в учебе, так и на работе возникают проблемы такие как недостаточное время для школьных работ, сложность совмещения расписания уроков и рабочего графика, пропуски лекций из-за работы. Также выделили, что важно планировать время, чтобы было время как для университета, работы, так и для свободного времяпрепровождения. По оценке студенток это обычная ситуация, когда студенты учатся и работают, но мнения разделились должна измениться эта ситуация или нет. Выяснилось, что работа негативно влияет на учебу. Студентки также подчеркнули, что работа и учеба это хорошая возможность научиться самостоятельно зарабатывать деньги, благодаря этому ситуацию не нужно менять. По мнению студенток университет и государство должны поддерживать студентов, чтобы они сосредоточились больше на учебе, а не на работе, но прежде всего поддерживать тех студентов, которые из семей с тяжелым материальным достатком.

Ключевые слова: работа с частичной занятостью, студентки, университет, работать, совмещение учебы и работы, пособия.

SISUKORD

RESÜMEE	2
АННОТАЦИЯ.....	3
SISSEJUHATUS.....	7
1. TEOREETILINE RAAMISTIK JA EELNEVAD UURINGUD	10
1.1. Teoreetiline raamistik	10
1.2. Eelnevad uuringud	11
2. MEETODID JA VALIM	14
2.1. Valim ja andmekogumismeetod	14
2.2. Teematiline analüüs	15
2.3. Uurimiseetika ja uurija roll.....	16
3. ANALÜÜS.....	18
3.1. Tööl käimine õpingute kõrvalt	18
3.1.1. Õpingute kõrvalt töötamise positiivsed aspektid	18
3.2. Töötamise põhjused	20
3.3. Õpingute ja töö ühitamise keerukus	22
3.3.1. Ajaplaneerimine	22
3.3.2. Töötamise mõju õppeprotsessile.....	23
3.3.3. Aktiivsus õppeprotsessis	25
3.3.4. Õppimise mõju tööprotsessile	26
3.4. Hinnangud ja ettepanekud praegusele kõrgharidussüsteemile	28
3.4.1. Töötavate tudengite olukord Eestis naistudengite arvates	28
3.4.2. Tööandja roll.....	29
3.4.3. Tudengite otsus tööle minna	31
3.4.4. Toetused.....	32
4. ARUTELU JA JÄRELDUSED	35

5. KOKKUVÕTE.....	39
KASUTATUD KIRJANDUS	41

LISAD

SISSEJUHATUS

Käesolev bakalaureusetöö keskendub töötavate naistudengitele ning nende ülikooli õpingute ja töö ühildamise kogemustele. Tegemist on aktuaalse teemaga, kuna Eestis on suur töötavate tudengite osakaal. Samuti naistudengeid õpib ülikoolis rohkem kui meestudengeid, sõltumata omandatavast õppetasemest.

21. sajandil on üha enam noori hakanud ülikooli õpingute kõrvalt tööl käima. Igaühel on oma põhjus, miks ta otsustas tööle minna, näiteks saavutada iseseisvus ja sõltumatus vanematest ning teenida või koguda raha. Eesti tudengid käivad täiskoormusega ülikoolis ning õpingute kõrvalt täis- või osakoormusega tööl (Koppel, Haugas & Mägi, 2020). Eurostudent'i andmetel Eestis käis 2020. aastal 68% tudengitest õpingute kõrvalt tööl, nendest 53% regulaarselt ja 15% aeg-ajalt (Koppel, et al., 2020). Praxise uuringu põhjal võib öelda, et tudengite töötamine ülikooli õpingute kõrval on justkui elustiil, mis on aastaid toiminud. Samuti tuuakse välja, et Eesti tudengite tööl käimine ülikooli kõrvalt on hea oskus, sest õppimise ja töölkäimise ühendamine on keeruline protsess ning vähesed suudavad seda teha edukalt (Mägi, Aidla, Reino, Jaakson & Kirss, 2011). 2019. aasta seisuga katkestasid bakalaureuseõpingud 2646 inimest, neist 1384 meest ja 1262 naist, magistriõpinguid katkestas 652 meest ja 902 naist ning doktorantuuriõpinguid 124 meest ja 143 naist (Statistikaamet, 2020). Kõige enam nimetatakse ülikooli õpingute katkestamise põhjusteks töötamist õpingute kõrvalt, isikliku elu ja perekonnaga seotud kohustusi ning rahalisi raskuseid (Laurfeld, 2015). Centar'i poolt läbiviidud uuringus (Järve, Kallaste & Räis, 2015) selgus, et 55-63% katkestanud tudengite arvates töötamine mõjus nende õpingutele negatiivselt, mistõttu tekiski olukord, mil nad katkestasid oma õpinguid. Samuti 10-15% vastasid, et nende töövaldkond ei olnud seotud õpitava erialaga. Uuringus selgus, et õpingute ühildamine tööga tähendas liigsest koormusest tulenevat stressi ja ajapuudust ning õppetöös osalemiseks ja eksamiteks õppimiseks jäi vähem aega.

Õppimine nõuab tudengitelt suure osa nende igapäevasest ajast, kuid nad jõuavad sellegipoolest käia tööl. Seetõttu nad peavad läbimõeldult planeerima oma vaba aega, et kõik koolitööd saaksid õigeaegselt esitatud ning ülikoolis ega tööl ei tekiks probleeme. Seetõttu tekivad küsimused milline on tudengite õpingute aktiivsus, kui nad käivad ülikooli kõrvalt tööl? Millised raskused võivad tekkida töötaval tudengil nii õppeprotsessis kui ka tööl? Kuidas ülikool või riik saaks toetada tudengeid, et nad pühendusid rohkem õpingutele kui tööl käimisele?

Uurimistöö eesmärk oli uurida kvalitatiivse uurimismeetodi abil Eesti naistudengite ülikooliõpingute ja töö ühitamise kogemusi. Täpsemalt uurisin Eesti ülikoolides õppivaid naistudengeid, kes käivad õpingute kõrvalt osalise koormusega tööl. Osalise koormusega töötavate naistudengite kogemused võivad erineda täistööajaga töötavatest tudengitest, sest osalise koormusega töötavatel tudengitel võib-olla rohkem aega õppetöö jaoks. Valisin intervjueeritavateks naistudengeid sellepärast, et naised õpivad ülikoolis rohkem kui mehed. 2019. aastal õppis bakalaureuseõppes 6807 meest ja 8900 naist, magistriõppes 4470 meest ja 7496 naist ning doktoriõppes 996 meest ja 1320 naist (Statistikaamet, 2020). Naistudengite töölkäimise osakaal on samuti suurem, kui meestudengite. Eestis käis 2017. aasta seisuga tööl 53,4% naistudengeid ning meestudengeid 51,2% (Eurostudent, 2017). Meestudengid domineerivad ülikoolis tavaliselt sellistel erialadel, mis tagab neile tulevikus kõrgema sissetuleku. Meeste õpitavad erialad on seotud näiteks infotehnoloogia ja inseneriteadustega. Samal ajal naised õpivad sellistel erialadel, mis neile tulevikus toob võrreldes meestega madalama sissetuleku. Naised õpivad kõige enam sotsiaal- ja haridusvaldkondadega seotud erialadel (Anspal, Kraut & Rõõm, 2010). Samuti võib välja tuua, et tudengid töötavad kõige enam teenindusvaldkonnas, kus on tavaliselt madalam palk. Võimalik, et just naistel on tööturul rohkem võimalusi tööle minna, sest just naiste jaoks on olemas selliseid töökohti, mis neile sobiksid ning nad on leplikumad madalama palgaga (Veske, 2016). 2008. aastal läbiviidud uuringu põhjal tuli välja, et naiste väiksemad palganõudmised võimaldavad neil töötada madalapalgalistel töökohtadel, näiteks teeninduses ja tootlustuses (Anspal et al., 2010; Veske, 2016). 2016. aastal läbiviidud soolise võrdõiguslikkuse monitooringust selgus, et 44% meestest ja ainult 32% naistest küsivad tööl palgatõusu (Sotsiaalministeerium, 2016).

Eelpool käsitletust tulenevalt olen sõnastanud järgmised uurimisküsimused:

1. Millised on naistudengite töölkäimise põhjused ja kuidas need kujunevad?
2. Millised on naistudengite töö ja õpingute ühitamise kogemused?
 - 1) Kuidas töötavad naistudengid hindavad töötamise mõju õppeprotsessile?
 - 2) Kuidas töötavad naistudengid hindavad õppimise mõju tööprotsessile?
3. Kuidas hindavad töötavad naistudengid olukorda Eestis, mil paljud tudengid käivad õpingute kõrvalt tööl?
4. Kas ja kuidas võiksid naistudengite arvates riik ja ülikool tudengeid toetada, et nad keskenduksid rohkem õpingutele kui tööl käimisele?

Uurimusküsimustele vastamiseks viisin läbi kümme poolstruktureeritud intervjuud töötavate naistudengitega. Nende intervjuude põhjal selgusid erinevad põhjused, miks intervjueeritavad

naistudengid otsustasid tööle minna, kuidas nad hindavad oma aktiivsust õppeprotsessis ja kuidas mõjutab üheaegselt töötamine ja õppimine nende õpinguid või tööl käimist. Samuti soovisin intervjuu käigus intervjuueeritavatel teada saada, kuidas nad suhtuvad sellesse, kas ja kuidas riik või ülikool peaks toetama tudengeid, et nad keskenduksid rohkem õpingutele kui töölkäimisele.

Intervjuud analüüsisin temaatilise analüüsimeetodi abil. Temaatilise analüüsi põhjal lõin koodid ja kategooriad, mis aitasid intervjuusid paremini lahti mõtestada.

Antud uurimus on aktuaalne, kuna Eestis töötavate tudengite arv on kõrge, mistõttu võivad nende õppetulemused kannatada, sest töö võtab suurema osa nende vabast ajast (Salu, 2013). Eurostudent'i andmete põhjal oli 2017. aastal tudengeid, kes töötasid regulaarselt kogu õppeaasta jooksul Eestis 53,4% naistudengeid ning 51,2% meestudengeid, kui samal ajal Lätis oli vastavalt 28,6% ja 28,8% ning Soomes 50,6% ja 45,7% (Eurostudent, 2017). Nende andmete põhjal on näha, et Eesti tudengid võrreldes meie naabritega, käivad rohkem tööl. Samuti on näha, et töötavate naistudengite osakaal on Eestis ja Soome suurem kui töötavate meestudengite oma. Samal ajal on Lätis töötavate tudengite osakaal suhteliselt võrdne, kuid meestudengid käivad naistest rohkem tööl.

Esimeses peatükis kirjutan töö teemast, uurimistöö eesmärgist ja uurimisküsimustest. Teises peatükis annan ülevaate teoreetilisest raamistikust ning eelnevatest uuringutest. Kolmandas peatükis kirjutan meetodikast ning valimist. Samuti annan ülevaate töös kasutatavast analüüsimeetodist. Neljandas peatükis on analüüs uuritaval teemal ehk loon ülevaate, kuidas kujunesid intervjuueeritavate naistudengite töö ja õpingute ühildamise kogemused. Viiendas peatükis kirjutan analüüsist tulenevate tulemuste põhjal järeldused ning arutlen nende üle eelnevate uuringute ja teooriate põhjal. Kuuendas peatükis kirjutan kokkuvõtte antud uurimistööst ja analüüsist saadud tulemustest.

1. TEOREETILINE RAAMISTIK JA EELNEVAD UURINGUD

1.1. Teoreetiline raamistik

Töötaja teadmised ja oskused, mida inimene omandab oma elu jooksul ning mida ta võib kasutada kaupade tootmiseks, teenuste pakkumiseks või isikliku heaolu suurendamiseks – see on inimkapital (OECD, 2001). Inimkapitali omandatakse kõige enam hariduse ja töökogemuste omandamise kaudu, kuid vahepeal võib käsitleda ka tervist või elukoha vahetamist kui inimkapitali (McConnell, Brue & Macpherson, 1998). Oskused ja teadmised, mis on omandatud koolis, koolitustel ja/või kogemuste kaudu, investeerib üksikisiku tootlikusse, mis annab suurema tõenäosuse töökoha olemasolule, millest kujuneb välja tulevane sissetulek (Knipprath & Rich, 2013). Suurem tootlikkus tuleneb tavaliselt nendelt töötajatelt, kellel on kõrgem kvalifikatsioon, mis omakorda suurendab ka tööpositsiooni ja palka. Noored täiskasvanud (nt tudengid), kellel on madal kvalifikatsioon, kes on töötud või keskenduvadki ainult õppetööle, on väiksem võimalus koguda endale töökogemusi, väljaarvatud juhul kui neid võimalusi pakub kool. Inimkapital koguneb inimese töökogemuse kaudu, sealhulgas ka läbi õppimise (nt ülikooliõpingud) (Knipprath & Rich, 2013).

Tavaliselt peale ülikooli lõppu lähevad inimesed tööle ehk pakkuma oma inimkapitali (Tugim, 2012). Ülikoolilõpetajate puhul on eelduseks see, et nad on alles alguse faasis ehk nad alles sisenevad tööturule. Ülikooliõpingute ajal töötamine, tähendab tavaliselt juhusliku iseloomuga tööd ehk töötatakse seal, kus on näiteks paindlikum tööaeg vms (Tugim, 2012). See tähendab, et tõsisem karjäärile keskendumine algab alles peale ülikooli lõppu, kui ülikooli lõpudiplom on käes.

Töötamine noorte seas on oluline, kuna see annab võimaluse arendada nende võimeid ja leida endale sobiv töökoht, mis neile meeldib. Samuti tuleks välja tuua töökohtade proovimise (*job shopping*) teooriat, mil noored sisenevad tööturule selleks, et proovida erinevaid töökohti, et leida endale meelepärane töö (Johnson, 1978). Noored, kes käisid tööl juba ülikooliõpingute ajal, võivad, kuid ei pea, selle etapi vahele jätta kui need, kes ei käinud ülikooli õpingute kõrvalt tööl. Töötajad võivad peale töö proovimist liikuda teisele töökohale või positsioonile. Põhjuseks võib olla inimese võimed ja oskused, millest tekib vajadus vahetada töökohta. Seda protsessi võib nimetada „õppivaks“ liikumiseks (Johnson, 1978). Samuti võib töökoha vahetust mõjutada sissetulek. Kui üks töökoht pakub kõrgemat palka kui see töökoht, kus hetkel ollakse tööl, siis tekib võimalus vahetada töökohta. Suurt rolli mängib ka haridus, näiteks kui ülikooli lõpetanud inimene otsustab otsida endale erialast tööd, sest tal on olemas selle töö jaoks haridus

ja teadmised. Hariduse olemasolu mõjutab töö sissetulekut (Johnson, 1978). Isikud, kes on oma elu jooksul palju töökohti vahetanud, neil on suurem kogemuste pagas, sest iga töökoht annab uusi teadmisi ja oskusi lisaks eelnevalt omandatule (Johnson, 1978).

Rollikonflikti teooria kohaselt jagavad inimesed enda elu rollideks, näiteks töötavate naistudengitel puhul on neil mitmeid rolle nagu naine, töötaja ja tudeng. Kõigil nendel rollidel on oma ülesanne. Kõrgendatud nõudmised ja sisemine rollikonflikt võivad tekitada ametialast läbipõlemist (Linde, 2002). Praegusel juhul võib arvata, et läbipõlemine toimub ülikooli õpingutes, mis võib panna töötavaid naistudengeid õpinguid katkestama või neil kulub rohkem lõpetamiseks aega. Selleks, et läbipõlemist vältida, tuleks eraldada era-, töö- ja koolielu. See tähendab, et iga rolli jaoks peab olema oma aeg ja koht, et saaks keskenduda ühele rollile korraga. Teine roll ootab aga oma aega. Rollide jagamine võib naiste seas tekitada raskusi ja stressi, kuna ei leita aega iseenda ja vabaajategevuste jaoks (Marshall, 2009; Robertson & Weiner, 2013; Wilson, 1997). Rollide ülekoormus viitab sellele, et on vajadus aja ja energia järele, et rollides olla (Read, 2017). Samuti võib tekkida rollisisene konflikt, kui ühel inimesel on erinevad arusaamad ühele ja samale rollile (Kreem, 1995).

Rollikonflikt tekib siis, kui üks roll (nt. töötaja) mõjutab negatiivselt teises rollis olemist (nt. tudeng), mis võib mõjutada isikut halvasti (Greenhaus & Bautell, 1985; Peeters, Watzel, Demerouti & de Regt, 2009). Töötamine võib segada õppetöös osalemist või üleüldse õppimist. Samas võib mitme rolli omamine olla ka positiivne, kuna tulevikus saab inimene sellest kasu, näiteks tööil saadud oskused ja kogemused võivad aidata ülikooli õpingutes (Zimmerman & Hammaer, 2010). See tähendab, et mitmete rollide omamine võib olla inimesele kurnav, kuid samal ajal ka positiivne, sest õpitakse kombineerima omavahel rolle ning igast rollist saadakse uusi oskusi ja teadmisi, mida saab teise rolli juures kasutada.

1.2. Eelnevad uuringud

Tasuta kõrgharidus annab võimaluse omandada haridust nendel noortel, kelle vanematel puudub kõrgharidus (Koppel, et al., 2020). See omakorda suurendab noorte osalust kõrghariduses ning vanematel on suurem võimalus toetada oma lapsi õpingute käigus. Eurostudent'i andmete põhjal hindavad Eesti tudengid oma perekonna majandusliku olukorda keskmiseks ehk viie palli skaalal kolme palli vääriliseks (Koppel, et al., 2020). Samas tudengid, kelle vanemad on kõrgharitud, hindavad perekonna majanduslikku olukorda paremaks, kuna

kõrgharitud vanematel on parem töökoht, mis omakorda tõstab ka vanemate sissetulekut (Koppel, et al., 2020).

Selleks, et kõrgharidus oleks tasuta, peavad üliõpilased õppima eestikeelsel õppekaval, täiskoomusega ning õppima vastavalt oma nominaaljaotusele. Seetõttu tekkib olukord, mil järjepeal püsimine muutub aina keerulisemaks, sest tudengid käivad tööl. Seetõttu ootavad tudengid, et nende tööandja huvituks nende õpingutest, väärtustaks neid kui töötajat ja õppijat. Tööandja peab aru saama, et ennekõike on tegemist õppijaga kui töötajaga (Lill, 2019).

Õppimise ajal töötamine mõjutab üliõpilase õppeedukust. See tähendab, et paralleelselt õppimine ja töötamine võivad teineteist toetada, kuid enamasti mõjub õppimise ajal töötamine negatiivselt õppeedukusele, mis avaldub madalamas keskmises hindes, pikemas õpingute lõpetamiseks kuluvas ajas ning on suuremas tõenäosuses õpingud katkestada (Tugim, 2012). Mounsey, Vandehey ja Diekhoff (2013) uuringust selgub, et üliõpilased töötavad õpingute ajal sellepärast, et neil on võimalus seda teha. See tähendab, et nad õpivad paindlikuma õppekorraldusega õppekavadel ning neilt ei eeldata palju reaalselt koolis kohal olekut. Lisasissetulek võimaldab tudengitel elada ihaldusväärset elu ja tõsta nende elukvaliteeti. Samuti töötatakse sellepärast, et katta isiklikke kulutusi, tasuta elukohta, toidu ning mõnel juhul ka õpingute eest (Mounsey, Vandehey & Diekhoff, 2013). See tähendab, kui tudeng õpib paindlikuma õppekorraldusega, siis tal on rohkem vaba aega, mistõttu võib ta suunduda tööle.

Eurostudent'i 2010. aasta uuringu põhjal selgus, et 54% tudengitest käisid õpingute kõrvalt tööl, neist 37% regulaarselt ja 17% aeg-ajalt (Kirss, Nestor, Haaristo & Mägi, 2011). See tähendab, et 17% tudengitest töötasid vastavalt vajadusele õppeaasta jooksul ning ülejäänud käisid kogu õppeaasta jooksul õpingute kõrvalt tööl. 2017. aasta Eurostudent'i andmetel käisid Eesti tudengid tööl regulaarselt 52,5% ja aeg-ajalt 12,9%. Samal ajal Soomes oli vastavalt 28,7% ja 22,8% ning Lätis 48,6% ja 11,9% (Eurostudent, 2017). 2020. aasta seisuga 68% Eesti tudengitest käisid õpingute kõrvalt tööl, nendest 53% regulaarselt ja 15% aeg-ajalt (Koppel, et al., 2020). Võib näha, et kümne aasta jooksul on töötavate tudengite arv kasvanud, langes ainult töötamine aeg-ajalt. Võrreldes meie naaberriikide Soome ja Lätiga, võib näha, et nende töötavate tudengite arv on väiksem kui Eestis. Samuti võib välja tuua, et keskmiselt töötavad Eesti tudengid nädalas 28 tundi. Võib ära mainida, et rohkem aega kulutatakse pigem töötamisele kui õppimisele (Koppel, et al., 2020). Swedbank uuringust selgub, et vanemad kui 22-aastased töötavad enamasti täiskohaga (Jääger, 2020). Tudengid tõid välja, et nende põhiline sissetulekuallikas on palk (63%), vanemate toetus (60%), stipendium (26%) ja laen (6%), kas eraldi või kombineerituna (Jääger, 2020). Võib arvata, et stipendium ei saa olla tudengite

põhiline sissetuleku allikas, sest stipendiumid on Eestis üsna madalad, mistõttu tekib vajadus lisa sissetulekuallika järgi. Samuti võib välja tuua, et ennekõike käivad tudengid osalise töökoormusega tööl, et oleks võimalik tegeleda koolitöödega. Samuti on oluline välja tuua, et tänapäeval on vanemate tudengite osakaal tõusnud, millest on ka tõusnud töötavate tudengite osakaal. Tänu tasuta kõrgharidusele on tekkinud võimalus ka vanemaealistel soovijatel õppima minna. Vanematel tudengitel on aga olemas paremad oskused, et aega planeerida ning nad oskavad tõhusamalt ühildada õpinguid ja tööl käimist (Vitkar, 2017). Vajadus tööl käia vanemaealiste tudengite seas on oluliselt suurem, kuna neil on suuremad tarbimisharjumused, neil on elukoha kulud, vajadus hoolitseda perekonna eest jne (Vitkar, 2017). Kõige enam nimetatakse tudengi töötamise põhjuseks elamiskulude katmist (78%) ja töökogemuse omandamist (67%). Samuti tuuakse välja põhjusteks, et käiakse tööl selleks, et lubada endale asju, mida muidu ei saaks osta, tööl käimata ei saaks tudeng kõrgharidust endale lubada. Samuti käiakse tööl, et toetada rahaliselt teisi, näiteks lapsi (Koppel, et al., 2020).

Samuti võib välja tuua, et 56% üliõpilastest on seotud tööga, mis on nende õpitava erialaga mingitmoodi seotud. Ennekõike on soetud töökoht oma õpitava erialaga vanematel üliõpilasetel kui noorematel (Koppel, et al., 2020).

2020. aastal Swedbank poolt läbi viidud uuringus selgub, et tudengitel kulub keskmiselt kuus toidule 141,60 eurot, üürile 130,70 eurot ja vaba-aja tegevustele 65,20 eurot. Keskmiselt kulutab tudeng ühes kuus 541,20 eurot (Jääger, 2020). Eurostudent'i uuringust selgub, et 32% küsitlenutest vastasid, et nende kohta ei kehti väide, et nad käivad tööl sellepärast, et neil on piisavalt vaba aega, mistõttu võib öelda, et tudengid käivad ikkagi kindla põhjusega tööl, et teenida endale elatist (Koppel, et al., 2020).

2. MEETODID JA VALIM

Käesolev peatükk annab ülevaate bakalaureusetöös kasutatud andmekogumismeetodist, valimist, kasutatavast analüüsimeetodist ning uurimiseetikast ja uurijarollist.

2.1. Valim ja andmekogumismeetod

Uurimistöös kogusin empiirilist materjali individuaalintervjuu kaudu. Intervjuud viisin läbi poolstruktureeritud vormis.

Selleks, et uurimisküsimustele leida vastuseid, viisin läbi kümme poolstruktureeritud intervjuud osalise töökoormusega töötavate Eesti naistudengitega, vastavalt intervjueeritavatega kokkulepitud kohas ja ajal. Intervjuude pikkused olid 30-40 minutit.

Antud töös on tegemist mugavusvalimiga. Valisin uuritavaid välja enda tutvusringkonnast vastavalt uurimiseesmärgist, kes sobisid antud uurimusse kõige paremini (Rämmer, 2014). Intervjueeritavad olid naistudengid, kes õpivad ülikoolis ja käivad õpingute kõrvalt osalise töökoormusega tööl. Kõikide intervjueeritavatega võtsin ühendust läbi sotsiaalmeedia, edastasin neile informatsiooni uuritavast teemast ning intervjuust ning seejärel leppisime intervjuu läbiviimiseks kokku aja ja koha. Intervjuud toimusid kahel erineval perioodil. Esimesed neli intervjuud toimusid perioodil oktoober kuni november 2020, ülejäänud kuus intervjuud toimusid veebruar kuni aprill 2021. aastal. Esimesed neli intervjuud viisin läbi intervjueeritavatega füüsiliselt kokku saades, ülejäänud intervjuud toimusid veebi vahendusel, seoses suurenenud koroonanakkusmääraga Eestis. Kõik intervjueeritavad olid nõus osalema intervjuus ning avatud küsimustele vastama.

Antud töö intervjueeritavad tõid välja, et nad kõik õpivad ülikoolis päevases õppes. Üks uurimuses osalejatest viibib hetkel akadeemilisel puhkusel, kuid osaleb sellegipoolest koolitöös ja käib ülikooli kõrvalt tööl. Kõik intervjueeritavad õpivad Eesti ülikoolides bakalaureuseõppes ning nad ei ole pärit linnast, kus nad õppivad.

Kõik intervjuud transkribeerisin sõnasõnaliselt käsitsi ümber. Uurimuse intervjuudes osalejate nimesid, ülikoole, kus õpitakse ja muud informatsiooni ei edastata kolmandatele isikutele.

Tabel 1. Uurimuses osalenud tudengid

Intervjueeritava number	Intervjuu toimumise kuupäev ja koht	Intervjueeritav	Intervjueeritava vanus	Intervjueeritava töötamisvaldkond ja töökoormus
Intervjueeritav 1	12. okt 2020, Tallinna Rahva Raamatukogu kohvikus	Majandusteaduste tudeng	21	Teenindusvaldkond, osaline koormus
Intervjueeritav 2	13. okt 2020, intervjueeritava kodus	Humanitaarteaduste tudeng	22	Teenindusvaldkond, osaline koormus
Intervjueeritav 3	13. okt 2020, Tallinna Ülikoolis	Sotsiaalteaduste tudeng	21	Teenindusvaldkond, osaline koormus
Intervjueeritav 4	2. nov 2020, Tallinna Ülikoolis	Sotsiaalteaduste tudeng	21	Teenindusvaldkond, osaline koormus
Intervjueeritav 5	26. veebr 2021, Zoom tarkvara kaudu	Sotsiaalteaduste tudeng	22	Sotsiaalvaldkond, osaline koormus
Intervjueeritav 6	5. märts 2021, Zoom tarkvara kaudu	Sotsiaalteaduste tudeng	21	Teenindusvaldkond, osaline koormus
Intervjueeritav 7	23. märts 2021, Zoom tarkvara kaudu	Sotsiaalteaduste tudeng	19	Müügivaldkond, osaline koormus
Intervjueeritav 8	8. aprill 2021, Skype kaudu	Sotsiaalteaduste tudeng	25	Teenindusvaldkond, osaline koormus
Intervjueeritav 9	8. aprill 2021, Zoom tarkvara kaudu	Majandusteaduste tudeng	22	IT-valdkond, osaline koormus
Intervjueeritav 10	12. aprill 2021, Zoom tarkvara kaudu	Humanitaarteaduste tudeng	20	Teenindusvaldkond, osaline koormus

2.2. Teemaatiline analüüs

Intervjuusid analüüsisin teemaatilise analüüsimeetodiga.

Temaatiline analüüs aitab luua tõlgendusi, organiseerides ja kirjeldades andmeid võimalikult detailselt. Samuti aitab antud meetod leida korduvalt esinevaid teemasid ja mustreid, mida saab hiljem analüüsida ja tõlgendada (Attride-Stirling, 2001). Teemaatilise analüüsi puhul on uurijal

oluline roll analüüsi protsessis, sest antud analüüsi puhul ei avastata teemasid, vaid lähtudes uurimisküsimustest ja uurimishuvist, tuvastab uurija neid ise ning analüüsi juhib ennekõike uurimisküsimus või uurimisküsimused (Attride-Stirling, 2001). Kodeerimise käigus loodud kategooriad on autori poolt loodud antud uurimistöö jaoks, lähtudes uurimisküsimustest ja intervjuu materjalidest. Teemapuu, mis on loodud intervjuude materjalide põhjal on esitatud lisa.

Intervjuude analüüsi põhjal arendasin järgmised teemad:

1. Tööl käimine õpingute kõrvalt - intervjuueeritavad toovad välja, millised on nende õpingute kõrvalt töötamise positiivsed aspektid ehk milliseid oskusi ja kogemusi on töötavad naistudengid saanud.
2. Töötamise põhjused – intervjuueeritavate töötamise põhjused, majanduslikud aspektid, valikud töö ja ülikooli õpingute vahel ning vanemate toetus.
3. Õpingute ja töö ühitamise keerukus – intervjuueeritavad toovad välja, millised raskused on tekkinud ülikoolis kui ka tööl, kuidas neid olukordi lahendatakse. Millised on nende suhted oma tööandjate ja õppejõududega ning kuidas hindavad intervjuueeritavad oma aktiivust õppeprotsessis.
4. Hinnangud ja ettepanekud praegusele kõrgharidussüsteemile – intervjuueeritavad toovad välja, milline on olukord Eestis nende arvates, mil tudengid käivad õpingute kõrvalt tööl, kuidas mõjutab inimest töötamine ja õppimine, kuidas ülikool soodustab tudengitel tööl käia õpingute kõrvalt. Samuti tuuakse välja, millised muutused võiksid toimuda, kas ja kuidas riik või ülikool peaks tudengeid toetama ning millisel moel ja kuidas peaks muutuma tööandjate arusaam töötavatest tudengitest.

2.3. Uurimiseetika ja uurija roll

Enne intervjuu algust ütlesin intervjuueeritavatele, et tegemist on konfidentsiaalse intervjuuga ning intervjuu materjale esitatakse anonüümselt ehk intervjuueeritavate isikliku informatsiooni nagu nimi, ülikool, eriala jms, ei kajastata kolmandatele isikutele või antud uuringus. Intervjuueeritavate isiklike andmeid tean vaid mina, uurimistöö autor. Uurimistöös nimetan intervjuueeritavaid kui *intervjuueeritav 1*, *intervjuueeritav 2*, *intervjuueeritav 3* ja *intervjuueeritav 4* jne. Intervjuueeritava number tuleneb sellest, millises järjekorras osalejaga intervjuud tein.

Intervjuud salvestasin telefoni diktofonile ning hiljem transkribeerisin need sõnasõnaliselt käsitsi ümber.

Töö autorina olen uuritava teemaga varasemalt kokku puutunud, olles ise töötav tudeng ning tean, et ülikoolis õppimine ja töötamine tekitavad mõlemas protsessis raskusi. Sellegipoolest viies läbi intervjuusid toetusin tehtud intervjuukavale ja küsimustele. Intervjuu käigus ei katkestanud intervjueeritavat ning vajadusel küsisin lisaküsimusi, mis kerkisid intervjuu käigus. Intervjueri ja vastajate omavaheline suhtlus oli pingevaba ja avatud. Sellegipoolest võisid intervjueeritavad mitte kõiki aspekte välja tuua, mida töö autorina oleksin soovinud, kuna töö- ja õpingukogemused on kõigil erinevad, mistõttu ei saa järeldada, et kõigil intervjueeritavatel võivad olla samasugused raskused, probleemid, kogemused või arvamused.

3. ANALÜÜS

Käesolevas peatükis olen esitanud peamised teemad, mis intervjuudes esinesid. Peatükkide koostamisel lähtusin intervjuueeritavate vastustest. Teemad on seotud intervjuueeritavate naistudengite isiklikest kogemustest, kuidas kujunesid nende töötamise põhjused, milliseid oskusi omandati tööl käies, kuidas toimub õppimise ja töötamise ühildamine ja sellega kaasnevatest raskustest, kuidas hindavad naistudengid olukorda Eestis, mil tudengid käivad õpingute kõrvalt tööl ning kas riik või ülikool peaks tudengeid toetama.

3.1. Tööl käimine õpingute kõrvalt

3.1.1. Õpingute kõrvalt töötamise positiivsed aspektid

Tööl käimine õpingute kõrvalt on intervjuueeritavate jaoks tähtis. Nad toovad välja, et töötamine on neile andnud palju uusi oskuseid nagu ajaplaneerimine, meeskonnatööoskus, iseseisvus, pingetaluvus, distsipliin, julgus jne. Kuna kõik intervjuueeritavad töötavad sellistes valdkondades, kus on pidev vajadus suhelda inimestega, siis suhtlus inimestega on nende jaoks oluline, mistõttu nad on õppinud, kuidas läbi viia läbirääkimisi, et jõuda ühise arusaamani ja tulemuseni ning kuidas teha koostööd nii kolleegide kui ka teiste inimestega. Töötamine on neile andnud väga hea ajaplaneerimise oskuse, sest tuleb igapäevaselt ühildada nii töö kui ka ülikoolis õpingud, mistõttu tuleb arvestada, millal leida aega tööl ja ülikoolis käimiseks, kodutööde tegemiseks kui ka vabaajategevusteks. Seetõttu võib öelda, et töötamine mõjutab tudengeid positiivselt, kuna nad saavad uusi oskusi ja kogemusi, mis aitavad neid tulevikus nii tööl, ülikoolis kui ka eraelus.

„On andnud kindlasti meeskonnatöö oskust, distsipliini ja just selle ajaplaneerimise osas, et ma suudaks nii oma kooli asjad tehtud saada, kui ka tööl kõik nagu vajalikud asjad tehtud saada.“ (I-1)

Intervjuudest tuli välja, et töötamine andis peale uute oskuste ka võimaluse sisustada kasulikult oma vaba aega ning teenida iseseisvalt endale elatis. Intervjuueeritavad tõid välja, et nende ülikoolide tunniplaanid on niivõrd paindlikud ehk nad ei käi igapäevaselt, esmaspäevast reedeni ülikoolis ning päevas võivad olla vaid üksikud loenguid, mistõttu see annab võimaluse neil minna tööle. Üks intervjuueeritav tõi välja, kui ta ei oleks õpingute kõrvalt tööle läinud, poleks ta oma vaba ajaga midagi kasulikku teinud.

„ (...) kogu aeg on sisustatud, kui ma elasin kaks aastat lihtsalt, tunnistan ausalt vabadel aegadel lihtsalt passisin niisama, ei teinud midagi, siis nüüd mul ei ole ühtegi vaba aega siukest nagu lihtsalt niisama olemiseks.“ (I-5)

Töötamine ülikooli kõrvalt on toonud uurimuses osalejate jaoks muutusi isiklikku ellu, sest paratamatult peab saama iseseisvaks ja täiskasvanuks, kui elad oma vanematest eemal, teises linnas. Sellegipoolest, et ülikool niigi mõjutab tudengeid täiskasvanuks saamises, siis tööl käimine on seda omakorda soodustanud. Intervjueeritavad tõid välja, et töö on andnud neile palju kogemusi, mis neid elus, ülikoolis ja tulevikus aitavad. Samuti töö on toonud ellu tasakaalu ja rahulikkuse, sest nüüd peab iseseisvalt majandusliku olukorra eest vastutama.

„ (...) tänu tööle ma tunnen, et ma olen saanud täiskasvanulikumaks, vähemalt ma tunnen, et kuna on tõesti nagu vastutust, et (...) pean hoolitsema iseenda majandusliku olukorra eest, siis tunnen, et olen hästi kiiresti saanud täiskasvanulikumaks (...).“ (I-5)

Üks intervjueeritav tõi välja, et praegused töökogemused ja baastadmised, võivad teda tulevikus aidata, kui tuleb aeg peale ülikooli lõppu endale tööd otsida. Tema arvates on oluline omada algteadmised töötamisest, sest võib tekkida olukord, mil peale õpingute lõppu ei leia tudengid koheselt erialast tööd, mistõttu tuleb otsida tööd võib-olla muus valdkonnas. Oskused, mida tudengid omandavad õpingute kõrvalt töötades, on väga olulised, sest need on algteadmised, et nad oskaksid teiste inimestega koostööd teha, et neil oleks distsipliini ja julgust.

„ (...) kindlasti nagu mingisuguse põhja tööturul nagu edaspidi tööturule, et kui ma ülikooli lõpetan ja võib olla erialast tööd kohe ei leia, siis on mul ikkagi mingi nii-öelda põhi all (...).“ (I-4)

Töötamine on tudengite jaoks oluline, nagu eelnevalt Eurostudent'i uuringust selgus, et põhjuseks, miks tööl käiakse on elamiskulude katmine ja töökogemuste omandamine. Seetõttu võib intervjuudest näha, et intervjueeritavad on saanud tööl käimisega erinevaid oskusi ja kogemusi, mida nad saavad rakendada nii tööl, ülikoolis kui ka eraelus. Samuti tuleb välja, et tööl käiakse ka sellepärast, et tudengitel on piisavalt vaba aega ehk nende koolitunniplaan võimaldab õpingute kõrvalt tööle minna. Antud tulemus on huvitav, sest tudengid leidsid, et

vaba aja sisustamiseks tuleb neil tööle minna. Tegemist on huvitava aspektiga, sest nad ei soovinud oma vaba aega sisustada muude tegemistega, näiteks erinevate huvialadega. Samuti tunniplaanid on tõesti mõningatel erialadel paindlikud, et tudengid ei pea käima igapäevaselt ülikoolis, kuid sellegipoolest ei tähenda õppimine ainult ülikoolis kohalolekut, vaid ka iseseisvate tööde tegemist väljastpoolt ülikooli. Kontaktõppe ülikoolis on vaid väike osa õppimisest, suurema osa võtab iseseisva töö tegemine. Seetõttu on oluline, et tudengid mõtleksid, kas nende vaba aeg, mis tuleneb paindlikust tunniplaanist, võimaldab neil minna tööle ning aktiivselt osaleda ka õppetöös. Töötamine õpingute kõrvalt võib tekitada tulevikus õppeprotsessis raskusi.

3.2. Töötamise põhjused

Igal tudengil on omad põhjused, miks ta otsustas tööle minna, kuid intervjuudest tuli välja, et ennekõike sooviti olla majanduslikud iseseisvad ehk mitte sõltuda oma vanematest. Naistudengite jaoks on oluline, et nad saaksid iseendale raha teenida, iseseisvalt maksta makse, elukoha, toidu ja meelelahutuse eest.

„(...) ma nägin selles head võimalust endale lisaraha teenida, siis makse maksta ja et üldse ära elada kuidagi kodust kaugel.“ (I-2)

Majanduslik aspekt on naistudengite jaoks samuti oluline, kuna kõik nad on pärit väljastpoolt linna, kus nad õpivad, mistõttu on nende jaoks oluline käia tööl õpingute kõrvalt, et hakkama saada võõras linnas. Intervjuudest tuli välja, et töötamine aitab neil ülikoolis õppida ning võõras linnas elada, kuna tuleb tasuda elukoha eest, maksta arveid, osta toitu jms. Sellest tulenevalt võib arvata, kui tudengid ei käiks tööl, siis tekiks raskused ülikoolis õppimisega.

„...üliõpilasena on ikkagi kool nagu esimesel kohal, kuid töö aga kindlasti ka mingil määral soodustab mu ülikoolis käiku.“ (I-4)

Intervjuudest tuli välja, et töötamine on aidanud naistudengitel soetada asju, mida nad on tahtnud, kuid ilma tööl käimiseta ei oleks nad seda endale saanud lubada. Seetõttu võib näha, et töötamine aitab intervjuueeritavatel naistudengitel parandada elukvaliteeti, soetades endale

asju, millest nad on unistanud. Samuti toodi välja, et töötamine aitab neil koguda raha tuleviku jaoks, näiteks peale ülikooli lõppu soovitakse minna pikemale reisile.

„ (...) kuna ma käin ise tööl, siis ma saan rohkemaid asju lubada, uued kõrvaklapid näiteks ja planeerimine, panen vaikselt välismaa jaoks raha kõrvale. (I-5)

„ (...) ma saaksin võib-olla nagu tulevikus enda nagu unistusi natukene realiseerida ja täide viia, et äkki ma nagu saaksin nagu raha kõrvale panna (...). (I-8)

Intervjueeritavatel on erinevad kogemused seoses vanemate toetusega. Intervjueeritavad jagunesid kaheks, need, keda toetavad vanemad kasvõi minimaalselt ning need, kellel puudub toetus üldse. Sellegipoolest on vanemad alati valmis oma lapsi aitama, kui peaksid tekkima rahalised raskused. Samuti toodi välja, et perekonnas on veel lapsi, mistõttu on vanematel neid raske ülal pidada, sellepärast nad võtsid vastu otsuse, et teenida raha iseseisvalt. Naistudengid saavad aru, et vanemate palk ei ole niivõrd suur, et nad saaksid neid kogu aeg toetada ning vanematel on endal ka isiklikud kulutused ehk olekski suureks abiks, kui tudeng käib ise tööl, et vähendada koormust oma vanematele. Samuti puudub julgus, et küsida vanemate käest pidevalt raha juurde, kui tekivad raskused, mistõttu tööl käimine aitab ära hoida majanduslikke raskusi ning ei pea mõtlema selle peale, et vanemate käest raha küsida.

„Esimesed kaks aastat ma ei käinud ülikooli kõrvalt tööl siis mu vanemad ütlesid, et küsi alati raha, kui sul vaja. Aga ma tavaliselt ei tahtnud juurde küsida (...) elasin mitte nagu kitsikusest, aga ikkagi hästi planeeritult, hästi minimaalselt, et võimalikult vähe ja võimalikult kompaktselt elada aga nüüd, kuna ma käin ise tööl, siis ma saan rohkemaid asju lubada (...).“ (I-5)

Naistudengite rahaline olukord on kõigil erinev. Vanemad, kes saavad oma lapsi toetada, toetavad neid õpingute käigus, kas regulaarselt või vastavalt vajadusele. Teised aga on loobunud vanemate toetusest, sest soovivad olla majanduslikud iseseisvad ja teenida endale isiklikku sissetulekut. Nagu eelnevalt Swedbank uuringus selgus, et tudengite põhiline sissetulek on palk ja vanemate toetus, kas siis eraldi või kombineerituna (Jääger, 2020). Elamine vanematest eemal tähendab iseseisvaks ja täiskasvanuks saamist, mistõttu peab tudeng ise vastutama oma sissetuleku ja kulude eest.

3.3. Õpingute ja töö ühitamise keerukus

Intervjueeritavad tõid välja, et neil kõigil on tekkinud raskusi nii ülikoolis kui ka tööl, kuid sellegipoolest on nendest raskustest välja tulnud.

3.3.1. Ajaplaneerimine

Kindlasti on oluline asjade ette mõtlemine, et saaks käia ülikoolis kui ka tööl. Seetõttu on oluline oskus ajaplaneerimine. Intervjueeritavad peavad mõtlema, millal nad saavad käia tööl ja ülikoolis, seetõttu tuleb planeerida, kuidas koostada töögraafikut, et asjad ei kattuks samale ajale. Samuti on oluline jällegi suhtlus tööandjaga, kes peab olema valmis vastu tulema töötajale, kes ei ole ainult töötaja, vaid ka tudeng.

Oluline on leida aega iseenda jaoks, sest vaba aeg on oluline iga inimese jaoks, et ei tekiks läbipõlemistunnet, sest täiskoormusega ülikoolis õppimine ja lisaks veel töölkäimine võib tekitada sellist olukorda, mil kõik kasvab üle pea ning motivatsioon kaob. Uusi ülesandeid tuleb aina juurde ning vanad pole veel tehtud. Üks intervjueeritavatest tõi välja, et temal on olnud õpingute jooksul mitmeid kordi tunne, et tal on raskused õppetööle keskendumisega, mil puudub tahtmine ja jõud midagi teha. Antud olukord võib mõjuda halvasti, kuna tudengid võivad mitte lõpetada õigeaegselt ülikooli või jätavad üleüldse õpingud pooleli. Põhjusteks võib olla ajapuudus, stress, vajadus tööl käia, kuna majanduslik olukord on keeruline. Seetõttu on hea, kui tudengid oskavad oma aega planeerida ja organiseerida oma ülesandeid, et ei tekiks suuri raskusi.

„ (...) oskan aega planeerida niimoodi, et ma ei rapsi üle ja, et ma oskan organiseerida enda aega, et aeg tööle ja koolile ja kombineerida omavahel.“ (I-7)

„Kuigi sisimas sured ära, (...). Vahet pole, et põled mitu korda läbi.“ (I-5)

Oluline aspekt ülikooli ja töö ühildamises on ajaplaneerimine, mil tudeng jagab oma kohustused ära. Kui ei toimu ajaplaneerimist, siis võib tekkida olukord, mil ülesanded jäävad tegemata, kas ajapuuduse või muu põhjuse tõttu. Samuti tudengid peavad leidma endale vaba aega, sest pideva töö ja õpingute kombineerimine võib tekitada emotsionaalset kui ka füüsilist väimust ja motivatsiooni puudust. Eurostudenti 2021. aasta andmete põhjal Eesti tudengite vaimne tervis tekitab muret. Kuigi noortel inimestel on vaimne tervis üldiselt parem kui vanemaealistel, siis

ülikoolis viibimise ajal on nende vaimne tervis oluliselt halvemas seisundis. See tuleneb peamiselt depressiooni ja üldise väsimuse sümptomite arvelt. Konservatiivse hinnangu järgi kogevad Eesti tudengid vaimset distressi 48,8% ning praktilise hinnangu järgi 73,1%. (Käosaar & Purre, 2021). Sellest tulenevalt on näha, et suur koormus ülikoolis ja tööl võib tekitada probleeme vaimse tervisega, mis võib omakorda viia raskemate tagajärgedeni. Kõige kõrgem emotsionaalne distress on inimestel, kellel on rahalised raskused, terviseprobleemid ning naistel (Käosaar & Purre, 2021).

3.3.2. Töötamise mõju õppeprotsessile

Töötamine põhjustab naistudengitel raskusi õpingutes. Tuli välja, et sellegipoolest, et tudengid planeerivad põhjalikult oma aega, ei aita see alati ära hoida olukordi, mil tekivad raskused õppeprotsessis, mida tuleb lahendada. Ennekõike tekivad raskused koolitööde tegemisega, mida alati ei jõuta teha töö ja ülikooli kõrvalt. Seetõttu tekivad olukorrad, mil naistudengid peavad tegema koolitöid peale tööpäeva lõppu, öösel, oma une arvelt. Samuti toodi välja, et öösel koolitööde tegemine ei ole efektiivne, sest nende tulemus on tavaliselt kehvem, sest neid ei tehta nii põhjalikult kui võiks teha.

„Üsna tihti tuli ette, kuna lõpetasin igapäevaselt üsna hilja töö. Et siis õppimise jaoks oli aega üsna öötundidel, et see natukene tegi keerulisemaks selle.“ (I-2)

Õpingud ja töö võtavad intervjueeritavatel suurema osa nende ajast, mistõttu neil tekib väsimus ja stress. Seetõttu tekivad olukorrad, mil tudengid ei jõua ülikooli loengutesse. Selleks, et koolitööd saaksid õigeaegselt tehtud, teevad naistudengid neid teistes loengutes. Samuti tõi üks intervjueeritav välja, et üksikutel kordadel on parem jääda koju, kui minna kooli loengutesse, sest nii jõuab tegeleda teiste koolitöödega.

„Seetõttu tuleb leida mingitel muudel aegadel õppimiseks aega, kas näiteks hommikud või vahepeal, ei tohiks küll öelda, aga loengu ajal.“ (I-9)

„Ja kui tõesti ongi hästi-hästi-hästi halb olukord, siis ma tõesti ei lähe. Võib-olla tõesti ei pea minema ka. Varasemalt ma nägin, noh, mõtlesin kui mul väga SOS olukord jälle, siis ma lähen. Aga kui ma tunnen, et ma tõesti ei jaksa, ma pigem magaksin kodus või teeks mingeid muid koolitöid. Või noh, seal hästi tihti olen avastanud, et kui kirja kuhugi

ei lähe, siis laseme vaikselt üle, kui suurtes auditooriumites. Ma parem teen muid asju, teisi koolitöid.“ (I-5)

Selgus, et keerulised on eksamiperioodid, mil töötamine segab eksamiteks ja arvestusteks õppimist. Tudengid peavad leidma aega nii töö käimiseks kui ka eksamiteks õppimiseks, kuid töö vähendab õppeefektiivsust, sest aega jääb väheks.

„Detsembri alguses oli selline periood, kus jooksis, kuhjus kõik kokku ja ma tundsin, et natukene raske on, sest et ülikoolis oli eksamiperiood, tuli õppida eksamiteks ja siis need tööpäevad seal vahepeal (...). Oli raske keskenduda õppetööle aga õnneks sai üle elatud (...).“ (I-7)

Sellegipoolest on kõigi intervjueritavate jaoks oluline, et kõik koolitööd oleksid õigeaegselt esitatud. Seetõttu on oluline ajaplaneerimine, et oleks piisavalt aega koolitööde jaoks, et ei tekiks ülikoolis raskusi. Samuti tuleb ette mõelda, kuidas planeerida oma töögraafikut, et minimaalselt puududa õppeprotsessist. Üks intervjueritav, kes hetkel viibib akadeemilisel puhkusel, tõi välja, et eelnev õppeaasta muutus tema jaoks raskeks, kuna ta võttis tööliiga suure töökoormuse, mistõttu pidi palju õppeprotsessist puuduma ning ained, kus osalemine loengutes ja seminarides oli kohustuslik, kujunes välja lõpptulemusena negatiivse hindena.

„ (...) mul on kõik asjad nagu õigel ajal alati tehtud, ma ei jäta nagu midagi otseselt tegemata aga pigem ongi see, et ma pean nagu ette mõtlema.“ (I-1)

„ (...) kuna ma hetkel olen akadeemilisel aastal, siis tekkiski, et selline nagu kokku jooksnende siis töö ja kooliga (...).“ (I-4)

Kindlasti oluline faktor raskuste ajal on suhtlemine õppejõududega. Õppejõud on teadlikud, et noored käivad õpingute kõrvalt tavaliselt tööliiga, mistõttu nende osalemine õppeprotsessis on väike ning kodutööde esitamine õigeaegselt on raskendatud. Sellegipoolest toovad intervjueritavad välja, et suhtlemine õppejõududega on oluline, sest kui neile seletada olukorda, siis saab tavaliselt kodutööde puhul pikendust vms. Samuti tõi üks intervjueritavatest välja, et tudeng peab näitama välja oma initsiatiivi, et ta realselt tahab osaleda õppetöös ning on võimeline kaastudengitega samal tasemel olla.

„ (...) ei ole päris see, et igast aimest on võimalik lihtsalt iga õppejõu või nii-öelda läbi rääkides võimalik läbi saada, et sul peab ikkagi olema enda panus väga suur (...).“ (I-4)

Suhtlus õppejõududega on oluline, kuid sellegipoolest tudeng peab arvestama sellega, et kõigil tudengitel on samasugused kohustused ja ülesanded. Õppejõud võib küll tudengile vastu tulla, kas kodutöö esitamise tähtaja pikenduse või muu võimaluse näol, kuid tudeng peab aru saama sellest, et ta ei saa pidevalt leida vabandusi, miks koolitööd jäävad tegemata. Seetõttu peab tudeng ise näitama välja, et ta tahab osaleda õppeprotsessis ning on võimeline olema samal tasemel nagu tema kaastudengid.

3.3.3. Aktiivsus õppeprotsessis

Intervjueeritavad käivad ülikooli õpingute kõrvalt tööl, kuid sellegipoolest hindavad nad ennast õppeprotsessis üsnagi aktiivseteks. Intervjueeritavad toovad välja, et nad üritavad maksimaalselt osaleda õppeprotsessis ehk käia loengutes ja seminarides kohal. Samuti on nende jaoks oluline õigeaegselt koolitööde esitamine. Üks intervjueeritav tõi välja, et tema jaoks ei ole oluline hinne, vaid see, et koolitööd saaksid tehtud, sõltumata hindest. Tema arvates ei ole vaja üle pingutada, kui on teada, et töö saab kasvõi kõige madalama hinde peale tehtud. Vähemalt on töö esitatud ja tehtud ning ei pea uuesti tegema.

„E-d ka ei taha saada aga vahet pole, kas tuleb A, B või C. Et peaasi, et on tehtud ja kõik, et üleliia ilustama ei hakka.“ (I-5)

Üks intervjueeritavatest tõi välja, et tema läks tööle alles viimasel õppeaastal, kuna tema jaoks oli alguses oluline saada häid õppetulemusi ülikoolis, mistõttu ta ei tahtnud kohe tööle minna. Samuti oli tal olemas vanemate rahaline toetus. Sellegipoolest käib ta nüüd tööl ja on jätkuvalt aktiivne õppeprotsessis, sest on teavitanud oma tööandjat, et peab töö kõrvalt ka ülikoolis käima, millega on tööandja ka arvestanud.

„ (...) mina ka ei käinud esimesed aastad tööl, sest et noh, kuigi ma oleks saanud minna, sest minu õpingukava polnud nii tihe, aga ma tundsin, et ma teen nagu koolitöös paremaid tulemusi, kui ma saan keskenduda ainult ühele asjale, et ma ei pea muretsema nüüd, et see päev olen tööl, et millal siis ma saan koolitööd üldse tehtud (...).“ (I-6)

Intervjueeritavad tõid välja, et nad on õppeprotsessis aktiivsed ning puuduvad minimaalselt või ei puudu üldse õppetööst. Antud aspekt on oluline, sest tööl käimine õpingute kõrvalt võib vähendada aktiivsust õppeprotsessis, sest töötamise ja õppimise ühildamine on keeruline protsess. Sellegipoolest kui tudengid ei käiks õpingute kõrvalt tööl, suudaksid nad rohkem aega pühendada õppetööle, mis muudaks nende õppetulemused paremaks, sest intervjuudest tuli välja, et ennekõike on naistudengite jaoks oluline saada kodutöö tehtud, sõltumata hindest. Tudengid, kes ei tööta, keskenduvad vaid ühele asjale, mis on õppimine ning nemad ei pea muretsema selle üle, mil neil on aega koolitööde tegemiseks.

3.3.4. Õppimise mõju tööprotsessile

Oluline faktor töötavatel naistudengitel on suhtlemine oma tööandjatega, et leida need vabad päevad, mil nad saavad tööl käia, ülikoolis ning oleks ka aega koolitööde tegemiseks. Kõigi intervjueeritavate tööandjad on teadlikud, et nende töötajad on tudengid, mistõttu nad ei saa käia tööl nagu tavatöötajad, vaid nende jaoks tuleb teha erandeid seoses õpingutega. Seetõttu tekivad tööl raskused tunniplaanide ja töögraafikute ühildamises, sest alati ei saa tööandja kõikide päevadega vastu tulla. Intervjueeritavad toovad välja, et tööandjad on suurema osa ajast mõistlikud ja paindlikud ning üritavad maksimaalselt tudengitele vastu tulla. Mõningatel intervjueeritavatel tekkisid olukorrad, mil nad pidid oma koolipäevast tööle minema. Põhjenduseks toodi välja, et muidu nad ei oleks saanud oma töötunde täis, tööl oli palju inimesi puhkusel või haiguslehel või teenindussektoris olid suuremad allahindlused, mil pidid kõik töötajad tööl olema. Teiste intervjueeritavate puhul pole selliseid olukordi olnud, mil nad oleksid pidanud ülikoolist töö tõttu puuduma. Samuti on olemas intervjueeritavatel võimalus esitada oma tööandjale iga kuu soovipäevad, mil nad kindlasti vajavad vabu päevi ning millega tavaliselt ka arvestatakse.

„ (...) olen ikka pidanud töö tõttu vahepeal koolist puuduma pidanud, sest ma ei saa töötunde muidu täis või ülemused on mind tööle pannud, kuigi teavad, et ma peaks sellel päeval koolis olema.“ (I-3)

„ (...) eelnevalt ma olen juba tööandjale ju ära rääkinud, et mul on koolipäevad ja vaja ka vahepeal niisama mingit vaba päeva tööd kirjutada, et siis graafiku koostamisel sellega arvestatakse. Samuti ma saan iga kuu öelda ka oma soovipäevad, mis päevad ma kindlalt soovin vabaks saada ja siis on ka võimalus nii-öelda neid eelispäevad panna kirja, et millega võimalusel arvestatakse.“ (I-6)

Intervjuudest selgus, et mõningad intervjuueeritavad saavad tööl lisaülesandeid, millega tuleb tegeleda mitte ainult tööl olles, vaid ka väljaspool tööaega, omast vabast või kooliajast. Antud olukord tekib sellest, et intervjuueeritavad ei oska alati oma tööandjale eitavalt vastata, mistõttu soovitakse näidata initsiatiivi tööandjale, et vääritakse seda töökohta. Samuti võib tuua välja, et seoses koroonaviiruse pandeemiaga on töötavate naistudengite töökoormus omakorda tõusnud. Intervjuueeritavad tõid välja, et nad teevad rohkem tööd kui varem. Samuti tõi üks intervjuueeritav välja, et ta on pidanud tegema tööl ületunde, et töö saaks tehtud. Intervjuueeritav tõi välja, et töökoormus on küll tõusnud, kuid palk on jäänud samaks, kui enne lisatöö tegemist, millega ta pole rahul.

„ (...) kuna olen kõige noorem seal, siis mul on ka kõik kirjalikud ülesanded sujuvalt minu kaela tulnud ehk kui midagi vaja, siis mina pean tegema seda või siukesed arvutialased oskused (...), et noorem oskab teha paremini neid asju, siis lihtsalt teen hästi palju.“ (I-5)

„ (...) töökoormus suurenenud koroona tõttu. Aga palk on jäänud samaks.“ (I-8)

Samuti tõid intervjuueeritavad välja, et tekivad olukorrad, mil nad tunnevad kohustust tulla oma tööandjale vastu ning tulevad tööle välja oma koolipäevast, sest tööandja tuleb neile vastu ülikooliga.

„ (...) kogu aeg ei ole ka sul seda, et tööandja tuleb sulle avasüli nii-öelda sinu tunniplaaniga vastu ja leitaksegi, kõik need mitte koolipäevad siis kuhu, kuidas sind saadakse tööle panna, et kindlasti on ka neid päevi, mil paratamatult pean ma samamoodi tulema tööandjale vastu ja minema tööle päevadel, mil on mul tegelikult, kas loengud või isegi seminarid.“ (I-4)

Intervjuueeritavate jaoks on olulised ennekõike ülikooliõpingud ja alles hiljem töö, mistõttu kui peaksid tekkima raskused õpingutes, siis nad kaaluksid võimalust lahkuda töölt. Kolm intervjuueeritavat tõid välja, et suurema tõenäosusega nad ei lahkuks töölt, sest neil tekiksid majanduslikud raskused. Samuti üks neist tõi välja, et kui tal tekiksid raskused koolis, siis ta mõtleks akadeemilise puhkuse võtmist või töökoormuse vähendamist, kuid ta ei lahkuks töölt. Kaks intervjuueeritavat tõid välja, et nad ka ei lahkuks töölt, kuid samas nad ei saaks oma töökoormust vähendada, sest nad hetkel töötavad juba kõige minimaalsema töökoormuse peal, seetõttu nad suhtleksid oma tööandjatega, et leida mingisugune lahendus nende probleemidele.

Teised intervjueeritavad tõid aga välja, et töö kaotamine tähendaks neile suurt majanduslikku kaotust, sest isiklik sissetulek puuduks, mistõttu peaks elama kokkuhoidlikult. Samuti intervjueeritavad naistudengid, kes puutusid kokku raskustega koolis, mida raskendas omakorda veel töötamine, kaalusid varianti lahkuda töölt. Sellegipoolest jäid nad tööle, sest koostöö oma tööandjaga andis neil võimaluse muuta töökoormust, mistõttu tekkis tudengitel rohkem aega õppimiseks ja vabaajaks.

„ (...) isiklik elu ei võimaldaks vist lahkuda töölt et kui ma nagu töölt lahkaksin, siis ma siis ma võiks öelda, et ma jääks nagu kodutuks praktiliselt, sest pole, kes maksab minu eest kommunaalarved (...) et ülikoolis äkki saaks siis mingiks ajaks võtta nagu akadeemilise nagu võta rahulikumalt (...).“ (I-8)

„Jaa, kaalusin ka seda eelneval aastal, kui oli natukene halvemaks siin ülikoolis mul hinnetega olukord läinud, et kaalusin seda päris tõsiselt töölt ära minna aga antud juhul siis ma rääkisin ka tööandjaga sellest, et millised võimalused oleksid temal näiteks mulle vastu tulla.“ (I-4)

Töötavate naistudengite jaoks on raske ühildada koolitunniplaani ja töögraafikut, sest on vaja leida kõik need vabad päevad, mil tudeng saab tööle minna. Samuti peab ta arvestama, et tal oleks aega koolitööde jaoks. Sellepärast võivadki tekkida olukorrad, mil naistudengid tulevad oma tööandjatele vastu ja lähevad tööle oma koolipäevast, kuigi antud olukord võib neid mõjutada hiljem õppetöös negatiivselt.

3.4. Hinnangud ja ettepanekud praegusele kõrgharidussüsteemile

3.4.1. Töötavate tudengite olukord Eestis naistudengite arvates

Intervjueeritavate arvates on tavaline olukord, et Eestis käivad tudengid ülikooliõpingute kõrvalt tööle. Käiakse tööle sõltumata, kas on tegemist õpitava erialaga seotud tööga või mitte. Samuti toodi välja, et ülikooli õppekava kui ka tunniplaani on niivõrd paindlikud, et tudengitel ongi võimalik käia õpingute kõrvalt tööle ehk ülikooli soodustab tööle käimist. Kui tudengitel oleks kool hommikust õhtuni, viis päeva nädalas, siis paljud ei saaks käia tööle, sest neil ei oleks selle jaoks aega ega võimalusi. Kuna ülikooli tunniplaani on niivõrd paindlik, siis tudengitel on aega ja tahtmist tööle minna. Kuigi tegelikult on ülikoolist vaba aeg mõeldud koolitööde tegemiseks, sest õppimine ei tähenda ainult loengutes ja seminarides osalemist, vaid ka palju

iseseisvat tööd, siis võib näha, et see tudengeid ei peata, kuna vajadus majandusliku iseseisvuse järgi on suurem.

„ (...) meie päevad ei ole kindlast kella kaheksast kella viieni õhtul, et meie tunniplaan on nagu selles suhtes ikkagi jaotatud, ta ei ole igapäevaselt või nagu nädalas viiepäevast ei ole meil iga päev loengud.“ (I-4)

Intervjuueeritavate arvamusel olukorrast, kas tudengid peaksid käima ülikooli kõrvalt tööl või mitte, jagunesid erinevalt. Arvati, et olukord võiks muutuda, sest õppimine töö kõrvalt on raske, mistõttu võib paljude tudengite õppetulemusi mõjutada negatiivselt. Teised arvasid aga, et olukord ei peaks muutuma, kuna nii õpivad tudengid, kuidas rahaga iseseisvalt majandada ning kuidas kasvatada iseseisvust.

„Jaa, ma usun, et see võiks muutuda, sest et tegelikult vist paljud ka kukuvad välja sellel põhjusel neil ei ole võimalik käia koolis.“ (I-1)

„ (...) see ei peaks muutuma. Ma arvan, et see tööl käimine ülikooli kõrvalt, (...) minu meelest see ei tundu võib-olla nii suur, selline nagu klapitamine nii-öelda kooli ja töö omavahel, et tegelikult seda kahte asja korraga nagu annab teha.“ (I-4)

Tudengite töötamine ülikooli õpingute kõrvalt on tänapäeval tavaline nähtus. Käiakse tööl selleks, et teenida endale iseseisvat sissetulekut, maksta makse jne. Sellegipoolest samaaegselt töötamine ja õppimine võib mõjutada tudengite õppeedukust negatiivselt. Samuti on oluline välja tuua, et kõikide erialade õppijad ei saa käia ülikooli kõrvalt tööl, kui nende tunniplaanid seda ei võimalda. Iseseisev raha teenimine on küll positiivne, sest noored saavad täiskasvanuks ning oskavad paremini enda eest hoolitseda, kuid see ei ole alati hea, kui ülikooliõpingud võivad jääda tagaplaanile, mistõttu võivad tekkida raskused õppetöös.

3.4.2. Tööandja roll

Intervjuudest selgus, et tudengid, kes käivad tööl, väärtustavad seda, et neile anti see võimalus. See tähendab, et nad üritavad tõestada ennast, et nad on õiges kohas ning tööandja tegi õige valiku. Intervjuueeritavate arvates saavad tudengid aru, et kõik tööandjad ei ole valmis tööle võtma tudengeid, sest siis tuleb nende järgi töögraafikut teha, mis võib võtta rohkem aega kui

tavaliselt. Samuti tekib ootamatuid olukordi, mil tudengitel on vaja saada töölt vabu päevi õppimiseks. See tähendab, et töögraafiku tegemiseks kulub rohkem aega, mistõttu on tööandjal lihtsam võtta tööle kedagi teist, kes saab käia tööl vastavalt tehtud graafikule. Sellegipoolest on selliseid tööandjaid, kes saavad aru, et ka tudengid peavad käima tööl ning neid võetakse tööle. Kui tudeng leiab endale sobivad töökoha, sõltumata, kas tegemist on erialase tööga või mitte, väärtustab ja hindab seda, sest see annab talle võimaluse teenida endale sissetulekut.

„Ja ülikooli õpilased on väga tublid ja eeskujulikud töötajad ja palju motiveeritumad, sellepärast et nad väärtustavad seda, et nad on saanud tööle (...)“ (I-5)

Intervjueeritavate arvates peaks muutuma tööandjate arusaam töötavatest tudengitest, sest ennekõike on tegemist tudengitega, kes õpivad ülikoolis ja alles peale seda on nad töötajad. Seetõttu peaksid tööandjad muutma oma positsiooni, et tudengid peavad igal võimalusel tööle minema, kuigi neil on samal ajal ülikoolis loengud ja seminarid või on vaja aega koolitööde tegemiseks. Kui tööandja on teadlik, et ta võttis tööle tudengi, siis ta peab arvestama sellega, et tudeng tavaliselt töötab väiksema töökoormusega, käib töö kõrvalt ülikoolis, mistõttu tuleb tema jaoks koostada selline töögraafik, et ta saaks õpinguid kui ka tööd omavahel kombineerida, kuid mitte valima, kas ta täna läheb tööle või ülikooli.

„Leidub väga vähe tööandjaid, kes on pigem nõus tulema vastu sulle sellega, et jah, me teeme just sinu tunniplaani alusel sulle töögraafiku, et pigem on nagu selliseid tööandjaid on raskem leida, kes, kes tuleksid sul täiel määral vastu.“ (I-4)

Samuti toodi välja, et tööandja peab võimaldama tudengitel vajadusel võtta vabu päevi töölt, et ta saaks keskenduda õppetööle, eksamiteks, lõputöö kirjutamiseks jne. Toodi välja, et peaks tudengil olema võimalus võtta õppepuhkust töölt. Üks intervjueeritav tõi välja, et õppepuhkus peaks olema täismahus tasustatav, kui hetkel on võimalik ühe õppeaasta jooksul võtta 30 päeva õppepuhkust, millest ainult 20 on tasustatud, siis intervjueeritav toob välja, et puhkus peaks olema tasustatud täies mahus ehk 30 päeva või suurendada õppepuhkuse kestvust.

„ (...) õppepuhkus, mis on praegust on kakskümmend päeva tasustatud ainult ettenähtud aasta peale, et kas või siis seda suurendada või midagi (...).“ (I-8)

Tööandja peab olema organisatsiooni juht, kes võimaldab tudengitel töötada paindlikuma töögraafiku alusel, võimalust võtta nii tavapuhkust kui ka õppepuhkust ning võimalusel teha kaugtööd (Lill, 2019). Tudengil on õigus võtta töölt õppepuhkust, kuid hetkel ei saa võtta õppepuhkust tudengid, kes töötavad käsundus-, töövõtulepingu jms alusel. Seetõttu on antud olukord raskendatud. Õppepuhkust on võimalik võtta kuni 30 kalendripäeva ühe kalendriaasta jooksul, millest ainult 20 päeva on tasustatud töötaja keskmise töötasu alusel, ülejäänud 10 päeva on tasustamata puhkus (Tööelu, 2017). Samuti tuleks välja tuua, et tudengil on õigus võtta lisaks eelnevale kolmekümne päevale veel 15 päeva õppepuhkust selleks, et lõpetada tasemeõppe (Haridus- ja Teadusministeerium, 2020).

3.4.3. Tudengite otsus tööle minna

Tudeng peab ennekõike ise tegema otsuse, kas ta tahab ning kas tal on võimalik ülikooli õpingute kõrvalt tööle minna, sest iga erialaõpingud ei luba seda teha, sest palju on ainetunde, kus osavõtmine on kohustuslik. Sellegipoolest intervjueeritavate arvates on positiivne, et tudengid võtavad vastu otsuse tööle minna ning teenida iseseisvalt endale elatist, et mitte sõltuda oma vanematest. Samuti toodi välja, et kui lapsevanemad on nõus oma lapsi õpingute vältel toetama, mistõttu nad ei peaks tööle minema, vaid saaksid maksimaalselt keskenduda õppetööle ja headele õppetulemustele, siis intervjueeritavad ei näe selles midagi halba. Ennekõike on see iga tudengi enda otsustada, mistõttu ta peab kaaluma kõiki plusse ja miinuseid, kuid sellegipoolest toovad intervjueeritavad välja, et töötamine õpingute kõrvalt on üks positiivne kogemus, sest see kasvatab iseseisvust, teadmisi, kuidas rahaga ümber käia jne. Samuti see valmistab tudengeid ette tulevase elu jaoks, kui nad lõpetavad ülikooli ja peavad hakkama otsima endale tööd, siis neil on vähemalt olemas eelnevad baasteadmised.

„ (...) kui su vanematel on võimalik sind toetada majanduslikult ja sa ise nagu tunned ka, et sul on lihtsam keskenduda ainult ühele asjale ehk siis ainult eriala omandamisele, et siis palun väga, ära mine tööle (...).“ (I-6)

„ (...) saad ülikoolidiplomi kätte ja lähed ülikoolist ära ja ei oska hakkama saada, planeerida või oledki roosamanna pildi ette maalinud, milline töömaailm tegelikult on või lähed poodi ja avastad, et issand piim või leib ongi nii kallis, et sa ei ole varem sellistele asjadele mõelnud.“ (I-7)

Tööle minemine peab olema kaalutud otsus, sest kõik õpingud ei luba käia tööl, sest ülikoolis on palju praktikat ja reaalselt kohalolekut. Seetõttu peab arvestama oma õppekava ja tunniplaani, kas need võimaldavad töötamist või mitte. Sellegipoolest töötamine kasvatab tudengi iseseisvust, mil ta peab ise langetama otsuseid enda kulutuste ja sissetulekute üle. Samuti on positiivne, kui tudengeid saavad toetada lapsevanemad, eriti bakalaureuseõppes, mil tudeng alles õpib üksi elama. Sellegipoolest on arusaadav, et kõik vanemad ei ole võimelised oma lapsi toetama, sest kõigi majanduslik olukord on erinev, samuti mõjutavad aspektid nagu mõlema lapsevanema olemasolu, sissetuleku suurus, mitu last on perekonnas jne.

3.4.4. Toetused

Intervjuueeritavate arvates peaks nii riik kui ka ülikool toetama tudengeid. Stipendiumeid saavad vähesed tudengid, kes reaalselt õpivad väga hästi. Need tudengid, kes käivad õpingute kõrvalt tööl, nende õppetulemused on tavaliselt kehvemad ning stipendiume nad ei saa, kuid on ka erandeid. Intervjuueeritavad tõid välja, et riik ja ülikool võiks toetada tudengeid väiksemagi rahalise summaga või tasuta ühiselamu koha näol. Need tudengid, kes elavad tasuta ühiselamus, saaksid vähendada töökoormust, et rohkem keskenduda õppetööle või lahkuksid töölt üldse, sest neil oleks olemas mingisugune toetus.

„ (...) ülikooli ühiselamus tasuta elamine näiteks see aitaks juba väga palju (...) tal jääks ära see üks kulutus, et ta saaks nagu keskenduda muule, võtabki vähem tunde tööl, et ta saaks nagu rohkem koolile keskenduda.“ (I-1)

„ (...) kui sa just A õpilane enam ei ole, siis sa nagu stipendiumit ei saa (...) et kui sa valid selle, et teenid kuskilt mujalt või siis proovid olla super tubli ehk siis sa saaksid stipendiumi.“ (I-5)

Intervjuueeritavad tõid välja, et vajadus suurte muutuste järgi Eesti ühiskonnas pole vajalik, sest meil on tasuta kõrgharidus, mistõttu on see juba positiivne, et tudengid ei pea maksma või võtma laenu, et omandada kõrgharidust nagu see oli varem või see on välismaal. Üks intervjuueeritav tõi välja, et ei piisa ainult tasuta eestikeelsetest õppekavadest, sest Eestis on palju vene keelt kõnelevaid inimesi, mistõttu neile peaks ka looma tasuta kõrghariduse omandamise võimalust. Intervjuudest selgus, et riigil ja ülikoolil poleks tegelikult nii palju ressursse, et toetada kõiki tudengeid, sest neid on niivõrd palju.

„ (...) tasuta kõrgharidus on juba väga suur boonus, et me teame ju, et välismaal tudengid võtavadki laenu, et omandada kõrgharidust. Ma arvan, et see on nagu väga- väga suur boonus meil siin Eestis.“ (I-6)

„Et kui mõelda, nagu, et Eestis on päris suur osa ka vene keelt kõnelevad inimesed, siis võiks nagu nendele ka luua neid kohti või midagi.“ (I-8)

Intervjuudest tuli välja, et võib-olla peaks toetama neid tudengeid, kes tulevad majanduslikult raskelt toimetulevatest perekondadest, kelle vanematel puudub võimalus toetada oma lapsi, et nad saaksid omandada kõrgharidust. Sellistel noortel, kellel ei ole raha ja võimalusi, siis nad võivad ülikooli mitte minna või peavad väga kokkuhoidlikult elama. Intervjueeritavad märkisid, et ülikool ja riik peaks uurima, kas tudengil on olemas mõlemad lapsevanemad, milline on vanemate sissetulek ja majanduslik olukord, kui palju on perekonnas lapsi jne. Sellest tulenevalt saaksid toetust need tudengid, kes seda abi realselt vajavad. Intervjuudest tuli välja, et kõik tudengid ei peaks toetust saama, kuna noored, kes tulevad majanduslikult kindlustatud perekondadest, ei väärtustaks seda toetust nii nagu seda teeksid vaesematest perekondadest noored.

„ (...) paratamatult vaadatakse selle, mitte tegelikult majanduslikku seisu järgi, siis tegelikult võiks vaadata, kuidas õpilaste majanduslik seisund, kas on vanemad olemas, mõlemad vanemad. (...) kui rikkast perest ta tegelikult on (...) kui sa annad rikkale rikkast perest pärit lapsele näiteks 150 eurot toetust, siis ta laristab ühe paari pükste peale selle ära aga nagu kui sa vaatad neid inimesi, kes on vähem majanduslikult kindlustatud, siis nemad hindavad seda palju rohkem.“ (I-5)

Üks intervjueeritav tõi välja, et enne kui luua uusi toetusi, peaks vaatama üle olemasolevaid, sest ta ei näe põhjust uute toetuste loomiseks, kui on võimalik olemasolevaid toetusi edasi arendada ja uuendada. Samuti ta tõi välja, et igal erialal võiks olla oma stipendium ning selle suurus võiks sõltuda sellest, kui suur vajadus on nende erialade spetsialistide järgi. Ta tõi välja, et tema õpitaval erialal on igal aastal palju lõpetajaid, kuid realselt vajadust nende töötajate järgi on väike, mistõttu seda võiks näidata stipendiumi suurus. Erialad, mille järgi on ühiskonnas suur vajadus, näiteks IT-sektoris, nende stipendiumid peaksid olema suuremad, nii näevad tulevased tudengid, kelle järgi on suurem vajadus tööturul ning see aitaks noortel teha õigeid ja läbimõeldud valikuid.

„ (...) see oleks nagu kuidagi toetustest ka juba näha, et paneks nagu ennem mõtlema, et võib-olla see kuidagi teistmoodi üldse ei tulekski välja, et kui sa näed lihtsalt neid toetusi, näiteks IT-d toetatakse ja avaliku sektori tudengid ei toetata, siis peaks see võib-olla tulukene kohe põlema minema, et aga miks, et äkki neid ei olegi vaja (...).“ (I-9)

Intervjuudest tuleb välja, et on olemas vajadus toetuste järele, nii ülikooli kui ka riigi poolt. Sellegipoolest on arusaadav, et kõik tudengid ei saa toetust, sest 2019. aastal oli ainult bakalaureuseõppes 15707 tudengit (Statistikaamet, 2020). Intervjuueritavad tõid välja, et stipendiumeid saavad ainult väga heade õppetulemustega tudengid, mistõttu nende arvates nad ei pea tööl käima. Tegelikult Eesti stipendiumite summa ei ole niivõrd suur, et sellega ära elada ilma lisarahata. Eestis saab taotleda tulemusstipendiumit, mille suuruseks on 100 eurot kuus, erialastipendiumit, et motiveerida tudengeid õppima riigile prioriteetsetes valdkondades, mille suuruseks on 160 eurot kuus ning informaatika ja infotehnoloogia õppekavadel on 160-300 eurot kuus (Riigi Teataja, 2019). Samuti on olemas vajaduspõhine õppetoetus, mida saavad taotleda tudengid, kelle perekonna sissetulek ühe pereliikme kohta on kuni 569 eurot. Õppetoetuse suurus sõltub keskmisest sissetulekust pereliikme kohta (Haridus- ja Teadusministeerium, 2021). Sellest võib järeldada, et tudengid pole ise teadlikud, kui suured on stipendiumid Eestis ning kes saavad neid taotleda. Samuti ühe intervjuueritava poolt tulnud pakkumine, et igal erialal võiks olla oma stipendium, mis näitaks kui suur vajadus on antud eriala järgi. Antud pakkumine on huvitav, kuid see võib panna noori valima erialasid, mis neile tegelikult huvi ei paku, vaid valivad stipendiumite suuruse järgi. Samuti võib tekkida olukord, et noored ei saa erialale sisse, sest tõuseb konkurents ning need noored, kes reaalselt ei huvitu antud erialast, suurema tõenäosusega katkestavad õpinguid.

4. ARUTELU JA JÄRELDUSED

Käesoleva bakalaureusetöö peamiseks eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas kujunevad osalise töökoormusega töötavate naistudengite ülikooliõpingute ja tööl käimise ühildamise kogemused, millised on nende töökäimise põhjused, kuidas nad hindavad olukorda Eestis, mil paljud tudengid käivad õpingute kõrvalt tööl ning kas ja kuidas riik ja ülikool peaks toetama tudengeid, et nad keskenduksid ennekõike õpingutele kui töötamisele. Arvestades valimi väiksust ja töö iseloomu, siis antud bakalaureusetöö eesmärk ei ole teha üldistusi laiemale ühiskonnale, vaid oluline on mõista ja mõtestada lahti inimeste ehk töötavate naistudengite kogemusi, hinnanguid ja arvamusi uuritaval teemal ning tõlgendada neid vastavalt uurimisküsimustele.

Kõik kümme intervjueeritavat käivad täiskoormusega ülikoolis ning osakoormusega tööl, seetõttu võib nende tudengite kogemused erineda nendest, kes õpivad ja töötavad täiskoormusega. Samuti võib välja tuua, et käiakse tööl sellistes valdkondades, mis ei ole seotud intervjueeritavate õpitavate erialadega ehk tegemist on pigem juhusliku iseloomuga tööga, töötatakse seal, kus võimaldatakse käia osalise töökoormusega tööl ja kus on paindlikum töögraafik. Ülikooliõpingute ajal on noortel võimalik katsetada erinevaid töökohti, et leida endale meelepärane töö. Töökohtade proovimise (*job shopping*) teooria alusel noored, kes käivad ülikooli kõrvalt tööl, jätavad suurema tõenäosusega vahele perioodi, mil nad alles hakkavad endale meelepärast tööd otsima, sest tegid seda juba õpingute ajal. Samuti suurt rolli mängib ka haridustase ehk noored, kes lõpetasid ülikooli, saavad otsida endale juba erialast tööd, sest neil on olemas vajalikud teadmised ja haridus (Johnson, 1978). Intervjuudest selgus, et naistudengite töökohad ei ole seotud nende õpitavate erialadega, mistõttu nad on juba proovinud erinevaid töökohti tööturul. Ülikooliõpingud annavad neile suurema võimaluse tulevikus minna erialasele tööle, sest neil on olemas selleks vajalik haridus, samuti tulevad neile kasuks varasemalt saadud töölt baastadmised.

Intervjuudest selgus, et kõik intervjueeritavad käivad tööl selleks, et teenida endale sissetulekut. Samuti selgus, et mõningaid naistudengeid osaliselt toetavad ka lapsevanemad ja ülejäänud on loobunud vanemate abist ning teenivad endale elatist iseseisvalt. Nagu eelnevalt Swedbank uuringust selgus, et põhiline sissetuleku allikas tudengitel on palk 63% ja vanemate toetus 60%, kas siis eraldi või kombineerituna (Jääger, 2020). Intervjueeritavad tõid välja, et töötamine on

andnud neile palju uusi oskusi nagu ajaplaneerimine, meeskonnatööoskus, iseseisvus jne. Seda tulemust kinnitab inimkapitali teooria, mil inimene, kes käib ülikoolis ning töö, omandab teadmisi ja oskusi, mida ta investeerib üksikisiku tootlikusse. Tänu sellele on tal olemas töökoht, millest kujuneb tema tulevane palk (Knipprath & Rich, 2013).

Intervjuudest selgus, et peale uute oskuste, said tudengid kasulikult sisustada oma vaba aega. Tudengite ülikooli tunniplaani on paindlikud, mistõttu tudengitel on võimalus õppetöö kõrvalt tööle käia. Mounsey, Vadehey ja Deikhoff (2013) uuringus selgus, et tudengitel on paindlikum õppekava, mistõttu nende käest ei nõuta ülikoolis kohapeal olekut, mis annab neile suurema võimaluse siseneda tööturule. Samuti tuleb ära mainida, et kõikide erialade tunniplaani ei ole niivõrd paindlikud ehk nende õppetöö võib toimuda igapäevaselt, mistõttu tööle käimine ei oleks võimalik. Intervjueeritavate naistudengite tunniplaani olid paindlikud ehk nende õppetöö ei toimunud igapäevaselt, mistõttu leidsid nad aega ja võimalusi käia tööle.

Töös läbiviidud intervjuudest selgus, et naistudengite arvates on õpingute ja töö ühitamine keeruline protsess, kuna on tekkinud raskusi nii tööle kui ka ülikoolis. Raskused õpingutes tulenevad vähesest ajast, kuna tuleb leida töötamise ja õpingute kõrvalt kodutööde tegemiseks. Intervjueeritavatel on tekkinud olukordi, mil nad on pidanud peale tööpäeva lõppu tegema oma koolitöid, mistõttu nende uneaeg ning kodutööde põhjalikkus väheneb. Õpingud ja töö võtavad intervjueeritavate naistudengite suurema osa ajast, mistõttu suur koormus võib tekitada nendes stressi, väsimust ja motivatsioonipuudust. Sellest tulenevalt tekivad olukorrad, mil ei jõuta ülikooli loengutesse kohale või tehakse koolitöid teiste ainete arvelt.

Intervjuudest tuli välja, et töötamine võib õpinguid mõjutada negatiivselt, mistõttu tekivad raskused ülikoolis. Seetõttu on oluline, et tudengid leiaksid endale aega nii tööle käimiseks kui ka õppimiseks ehk nad peavad planeerima aega. Antud tulemus kinnitab seda, et õpingute ja töö ühildamine mõjutab tudengi õppeedukust tavaliselt negatiivselt, mis võib avalduda madalamas keskmises hinded, pikemas õpingute lõpetamiseks kulub aega ja suuremas tõenäosuses õpinguid katkestada (Tugim, 2012).

Intervjuudest samuti selgus, et naistudengitel tekkisid raskused ka tööprotsessis, mil tunniplaani ja töögraafiku ühildamine on keeruline ning tööandjal puudub alati võimalus tudengile vastu tulla. Intervjueeritavad töid välja, et enamasti on tööandjad vastutulelikud ja paindlikud, kuid on hetki, mil tudeng on kohustatud tööle välja minema. Antud olukord võib mõjutada

negatiivselt õppeedukust, kuna puudutakse õppeprotsessist. Samuti tuli välja, et tudengite töökoormus on tõusnud koroonapandeemia pärast, mistõttu nad kulutavad rohkem aega töö tegemiseks, kas ületundide näol või tegeletakse nende ülesannetega oma vabast ajast. See omakorda tõestab, et töötamine õpingute kõrvalt võib mõjutada õppeedukust negatiivselt. Seetõttu on oluline suhtlus tudengite ja õppejõudude vahel, kuid tuleb arvestada, et õppejõud peab nägema, et tudeng soovib õppeprotsessis osaleda, mitte ei leia vabandusi, miks jäävad koolitööd tegemata.

Intervjuudest selgus, et kõik intervjuueeritavad naistudengid hindavad, et nad on üsnagi aktiivsed õppeprotsessis. Nad osalevad maksimaalselt õppetööst ning nende jaoks on oluline, et koolitööd saaksid õigeaegselt esitatud. Seetõttu tekib küsimus, kas töötamine ja õppimine üheaegselt mõjutab negatiivselt õppeedukust, kui intervjuueeritavad osalevad õppetööst ning nende kodutööd saavad õigeaegselt tehtud.

Samuti oluline aspekt on vaba aja leidmine ehk tuleb planeerida aega, et ei tekiks väsimust ja stressi. Seetõttu tekib niinimetatud rollideks jagunemine, mil ülikoolis võtavad intervjuueeritavad tudengid rolli, tööl töötaja rolli jne. Rollikonflikti teooria alusel naistudengite rollid on jaotatud ajaliselt ehk igal rollil on oma aeg ja koht. Sellegipoolest tuleb hoida eraldatuna kõik rollid, et ei tekiks läbipõlemist, sest mitme rolli üheaegne kasutamine võib tekitada stressi ja raskusi, mis võivad mõjutada näiteks õpinguid negatiivselt (Greenhaus & Bautell, 1985; Peeters, Watez, Demerouti & de Regt, 2009). Intervjuueeritavad naistudengid jagavadki oma elu rollideks, kuna nende igapäevane elu on jaotatud ajaliselt. See tähendabki, et töötavatel naistudengitel on olemas töötaja ja tudengi roll, mida nad igapäevaselt kasutavad. Kindlasti neil on ka muid rolle, näiteks naine ja tütar, mis omakorda jaotab nende elu rollideks.

Intervjuudest ilmnes, et kõikide intervjuueeritavate naistudengite arvates on tavapärane olukord, et tudengid käivad õpingute kõrvalt tööl. Samuti toodi välja, et käiakse tööl sõltumata õpitavast erialast ehk töökoht ei ole tavaliselt seotud õpitava erialaga. Eurostudent'i uuringu põhiselt 56% tudengite töökohtadest on seotud õpitava erialaga, kuid tavaliselt on seotud nendega vanemad tudengid (Koppel, et al., 2020). Kuna bakalaureusetöös osalenud intervjuueeritavad olid vanuses 19-25 aastat ning omandasid bakalaureusekraadi, siis võib öelda, et nende puhul kehtib väide, et nende töökoht ei ole seotud õpitava erialaga. Samuti hindasid intervjuueeritavad naistudengid, et ülikoolide tunniplaanid on paindlikud, mistõttu paljud tudengid käivad tööl.

Seoses muutustega Eesti ühiskonnas, jagunesid naistudengite arvamused, kas olukord peaks Eesti muutuma või mitte erinevalt. Naistudengite arvates peaks olukord Eestis muutuma, kuna töötamine ja õppimine on keeruline protsess, mistõttu võivad ülikooliõpingud pooleli jääda, ülejäänud arvasid, et olukord ei tohiks muutuda, kuna kasvatab tudengites iseseisvust ja oskust rahaga ümberkäia. Inimkapitali teooria alusel läbi töötamise ja õppimise kogub inimene inimkapitali, mis talle tulevikus kasu toob ehk saadakse uusi oskusi ja teadmisi (Knipprath & Rich, 2013). See tähendab, et töötavad naistudengid koguvad inimkapitali töötades ja õppides. Need teadmised ja oskused tulevad neile tulevikus kasuks, mil tuleb hakata otsima erialast tööd. Neil on olemas selleks haridus, teadmised ning eelnevad töökogemused. Kuigi intervjueeritavate naistudengite töökohad polnud seotud õpitava erialaga, saavad nad sellegipoolest töötades baasteadmisi nagu ajaplaneerimine, julgus, distsipliin jne.

Intervjueeritavate naistudengite arvates peaks nii riik kui ka ülikool toetama tudengeid, mis suurema tõenäosusega vähendaks töötavate tudengite töökoormust või nad lahkuksid töölt üldse. Intervjueeritavate arvates võiks riik ja ülikool toetada tudengeid tasuta ühiselamu või väiksema rahalise summa näol. Samuti oleks oluline toetada neid tudengeid, kes tulevad majanduslikult mitte kindlustatud perekondadest. Intervjueeritavate naistudengite jaoks on oluline, et Eestis on kõrgharidus tasuta, mistõttu see on suur boonuse, et tudengid ei pea maksma õpingute eest kui tegemist on eesti keelse õppekavaga. Selleks, et saada tasuta kõrgharidus, tuleb õppima eestikeelsel õppekaval, täiskoormusega ning vastavalt nominaaljaotusele (Lill, 2019). Samuti toodi välja, et Eestis tudengite jaoks erinevaid stipendiume ja toetusi, millest võib-olla tudengid pole teadlikud, mistõttu ei ole neid kasutanud. Ennekõike kui luua uusi toetusi tuleks olemasolevaid uuendada ja arendada, et samasuguseid toetusi ei korduks. Sellegipoolest arvavad tudengid, et riigil ega ülikoolil ei oleks piisavalt ressursse, et toetada kõiki tudengeid, sest ülikoolis õppijaid on niivõrd palju.

Kuna käesoleva töö raames intervjueeritavad naistudengid töötasid osalise töökoormusega, siis oleks töö edasiarendamise mõttes huvitav läbi viia intervjuusid tudengitega, kes töötavad õpingute kõrvalt täiskoormusega ning võrrelda, kuidas nende tudengite töö ja õpingute ühildamise kogemused erinevad ja kuidas sarnanevad. Samuti oleks huvitav intervjueerida meestudengeid ning võrrelda nende kogemusi naistudengite omadega. See aitaks veel paremini luua terviklikku pilti sellest, kas ja kuivõrd erinevad töötavate nais- ja meestudengite kogemused. Lisaks annaks see parema ülevaate, kuidas töötavatel tudengitel kujunesid töölkäimise põhjused ning millised on nende kogemused ja raskused ühildada töö ja õpingud.

5. KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli uurida osalise töökoormusega töötavate naistudengite töö ja õpingute ühildamise kogemusi. Selleks viidi läbi 10 poolstruktureeritud intervjuud, mida analüüsiti temaatilise andmeanalüüsi abil. Töös lähtuti inimkapitali, rollikonflikti ja töökohtade proovimise (*job shopping*) teooriatest.

Bakalaureusetöö tulemusena selgus, et kõigil intervjueeritavatel naistudengitel on erinevad kogemused ülikoolis õpingute ja töö ühildamises osas. Sellegipoolest võib näha, et neil on ka ühiseid jooni. Olulised on siinkohal intervjueeritavate isiklikud kogemused, arvamused ja hinnangud töötavate tudengite teemal.

Tulemustest selgub, et töötavate naistudengite põhjused tööle minemiseks on sarnased, ennekõike sooviti saavutada majanduslik iseseisvus ning mitte sõltuda oma vanematest. Antud olukord oli põhjendatud sellega, et intervjueeritavad on pärit väljastpoolt linna, kus nad õpivad, nad polnud ainukesed lapsed perekonnas ning nad nägid head võimalust iseseisvalt raha teenida. Kõigi intervjueeritavate töökohad polnud seotud õpitava erialaga.

Nii töötamine kui ka õppimine tekitasid raskusi nii õppe- kui ka tööprotsessis. Ennekõike tõid töötavad naistudengid välja, et töötamine tekitas olukorra, mil koolitööde jaoks jäi vähe aega, mistõttu neid tehti peale tööpäeva lõppu või teiste ainete arvelt. Samuti tekkisid raskused tunniplaani ja töögraafiku ühildamises, millega töödandjad üritasid maksimaalselt arvestada, et tudengid puuduksid minimaalselt õppetööst, kuid sellegipoolest tekkisid olukorrad, mil mõned intervjueeritavad pidid oma koolipäevast tööle minema. Puudumine õppeprotsessist töö tõttu võib mõjutada õppe edukust, mis väljendub madalamas keskmises hinded, pikemas lõpetamiseks minevas ajas ning suurema tõenäosusega õpingud katkestada. Sellegipoolest kõik tudengid hindasid ennast aktiivseteks õppeprotsessis ehk nad puudusid minimaalselt ning osalesid õppetöös.

Töötavate naistudengite hinnangul on Eestis tavapärane olukord, mil tudengid käivad õpingute kõrvalt tööl, et teenida endale elatist. Sellegipoolest hindavad intervjueeritavad erinevalt vajadust muutuste järgi, ühed arvavad, et olukord ei peaks muutuma, kuna töötamine õpetab tudengile iseseisvust, teised arvavad, et olukord peaks muutuma, kuna töötamine segab õppimist. Samuti on olemas vajadus toetuste järgi, kuid on selge, et riigil ega ülikoolil poleks võimalik toetada kõiki Eesti tudengeid, mistõttu peaks toimuma valik, kes toetust saaks. Ennekõike toetusi võiksid saada tudengid, kes tulevad majanduslikult kindlustamata

perekondadest, kelle vanematel on madal sissetulek, palju lapsi või kellel pole mõlemat lapsevanemat. Ennekõike tuleks üle vaadata olemasolevad toetused, kas neid oleks võimalik uuendada, enne kui uusi toetusi välja mõelda. Samuti on oluline, et tudengid oleksid informeeritud, millised toetused ja stipendiumid on olemas, mida nad saaksid kasutada. Töötavad naistudengid hindavad positiivselt tasuta kõrghariduse olemasolu, mis võimaldab neil omandada kõrgharidust ilma, et peaks selle eest maksma või laenu võtma. Sellegipoolest ei nähta võimalust, et kõiki tudengeid saaks toetada, sest riigil ega ülikoolidel poleks selleks piisavalt ressursse.

KASUTATUD KIRJANDUS

Anspal, S., Kraut, L., & Rõõm, T. (2010). *Sooline palgalõhe Eestis*. Loetud aadressil https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/2_raport.pdf

Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *SAGE Publications*, 385-405.

Eurostudent (2017). *Students' employment during the current lecture period*. Loetud aadressil http://database.eurostudent.eu/#topic=work_lecture_period_3&countries=%5B%22EE%22%2C%22FI%22%2C%22LV%22%5D&focusgroup=e_sex

Eurostudent (2017). *Students' employment during the current lecture period*. Loetud aadressil http://database.eurostudent.eu/#topic=work_lecture_period_3&countries=%5B%22EE%22%2C%22FI%22%2C%22LV%22%5D&focusgroup=all_students

Greenhaus, J., & Beutell, N. (1985). Sources of conflict between work and family roles. *The Academy of Management Review*, 10, 76-88.

Haridus- ja Teadusministeerium. (2020). *Õppepuhkus ja koolituse rahastamine*. Loetud aadressil <https://www.hm.ee/et/eesmargid-tegevused/taiskasvanuharidus/oppepuhkus-ja-koolituse-rahastamine>

Haridus- ja Teadusministeerium. (2021). *Õppetootus*. Loetud aadressil <https://www.hm.ee/et/tegevused/korgharidus/oppetootus>

Johnson, W. R. (1978). A theory of job shopping. *The Quarterly Journal of Economics*, 261-278.

Järve, J., Kallaste, E., & Räis, M. L. (2015). *Tudengite õpingute katkestamise põhjused IKT kõrghariduses*. Loetud aadressil <http://media.voog.com/0000/0034/3577/files/IKT-katkestajate-uuringu-l%C3%B5ppraport.pdf>

Jääger, M.-L. (2020). *Uuring: 57% üliõpilastele oli üllatuseks, et toit on nii kallis*. Loetud aadressil <https://kukkur.swedbank.ee/oppimine/uuring-57-uliopilastele-oli-ullatuseks-et-toit-on-nii-kallis>

Kirss, L., Nestor, M., Haaristo, H-S., & Mägi, E. (2011). *Eesti üliõpilaste eluolu 2010. Rahvusvahelise üliõpilaste uuringu EUROSTUDENT IV Eesti analüüs*. Loetud aadressil https://www.eurostudent.eu/download_files/documents/Praxis_Eurostudent_trykis.pdf

Knipprath, H., & Rick, K. D. (2013). The Economic Benefits of Adult Learning to Low-Qualified Young Adults: Do Participation and Qualification Decrease the Risk of Unemployment? *Springer Science+Business Media Dordrecht*, 101-120

Koppel, K., Haugas, S., Mägi, E. (2020). *EUROSTUDENT VII: Eesti lühiülevaade*. Loetud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/eurostudent_eesti_analuus_29.04.2020.pdf

Kreem, R. (1995). *Sotsiaaltöö teooria ja praktika*. Tartu: ESKL.

Käosaar, A., & Purre, M. (2021). *Eurostudent VII: fookus Eesti üliõpilaste vaimsel tervisel*. Loetud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/eurostudent_vii_vaimse_tervise_raport.pdf

Laurfeld, B (2015). *Üliõpilaste õpingute katkestamise põhjused ja võimalikud meetmed õpingutes edasijõudmise toetamiseks üheksa rakenduskõrgkooli näitel*. Loetud aadressil <https://www.tktk.ee/wp-content/uploads/%C3%9Ccli%C3%B5pilaste-%C3%B5pingute-katkestamise-uuring.pdf2015.pdf>

Lill, M. (2019). *Töötajate arusaamad juhtide toetusest kõrghariduse omandamisel* (Magistritöö). Loetud aadressil https://www.invicta.ee/wp-content/uploads/2019/07/Mari_Lill.pdf

Linde, S. (2002). *Ida-Virumaa hooldekandeaasutuste laste refleksioone vägivallast* (Magistritöö). Loetud aadressil <http://raulpage.org/koolitus/siretlinde.pdf>

Marshall, S. M. (2009, detsember). Women higher education administrators with children: Negotiating personal and professional lives. *NASPA Journal about Women in Higher Education*, 2(1), 188-221.

McConnell, C., Brue, S., & Macpherson, D. (1998). *Contemporary Labor Economics, Fifth Edition*. Boston: McGraw-Hill/Irwin, 672.

Mounsey, R., Vandehey, M. A., & Diekhoff, G. M. (2013). Working and non-working university students: anxiety, depression, and grade point average. *Midwestern State University*, 379-389.

Mägi, E., Aidla, A., Reino, A., Jaakson, K., & Kirss, L. (2011). *Uuringu „Üliõpilaste töötamise fenomen Eesti kõrghariduses“ lõppraport*. Loetud aadressil <http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2014/03/2011-Uliopilaste-tootamise-fenomen-korghariduses.pdf>

OECD. (2001). *The Well-being of Nations: The role of human and social capital*. Loetud aadressil <https://www.oecd.org/education/innovation-education/1870573.pdf>

Peeters, M., Watez, C., Demerouti, E., & de Regt, W. (2009). Work-family culture, workfamily interference and well-being at work. *Career Development International*, 14, 700-713.

Read, S. (2017). Exploring Role Conflict and Perceived Expectations of Female Student-Athletes in High Performing Sports. *Master's Theses*, 1076, 69.

Riigi Teataja (2019). *Üliõpilaste riiklike stipendiumite liigid, suurused ning nende määramise üldtingimused ja kord*. Loetud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/122082019011>

Robertson, A. S., & Weiner, A. (2013). Building community for student-parents and their families: A social justice challenge for higher education. *Journal of Academic Perspectives*, (2), 1-23.

Rämmer, A. (2014). *Valimi moodustamine*. Loetud aadressil <http://samm.ut.ee/valimid>

Salu, M. (2013, 30. jaanuar). Võimekamad tudengid töötavad ja õpivad korraga. *Postimees*. Loetud aadressil <https://www.postimees.ee/1120004/voimekamad-tudengid-tootavad-ja-opivad-korruga>

Sotsiaalministeerium (2016). *Soolise võrdõiguslikkuse monitooring 2016*. Loetud aadressil https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/soolise_vordoiguslikkuse_monitooringu_raport_2016.pdf

Statistikaamet (2020). *HT296: KÕRGHARIDUSE OMANDAMINE SOO JA ÕPPELIIGI JÄRGI*. Loetud aadressil https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu__haridus__kergharidus/HT296/table/tableViewLayout1

Statistikaamet (2020). *HT306: KÕRGHARIDUSEST VÄLJALANGENUD SOO, ÕPPEASUTUSE TÜÜBI JA ÕPPELIIGI JÄRGI*. Loetud aadressil https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu__haridus__kergharidus/HT306

Statistikaamet (2020). *TT2589: PALGATÖÖTAJAD | Näitaja, Sugu, Ametiala pearihm ning Aasta*. Loetud aadressil https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu__tooturg__palgatootajad__aastastatistika/TT2589/table/tableViewLayout1

Zimmerman, K., & Hammer, L. (2010). Work-family positive spillover. Where have we been and what lies ahead. In J. Houdmont & L. Stavroula (Eds.), *Contemporary occupational health psychology: Global perspectives on research and practice* (Vol. 1). Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell.

Tugim, V. (2012). *Üliõpilaste kõrgkoolis õppimise ajal töötamise seos edukusega tööturul* (Magistritöö). Loetud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/28546/Tugim_Varje.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tööelu (2017). *Õppepuhkus*. Loetud aadressil <https://www.tooelu.ee/et/Tooturule-sisenejale/Noor-voi-alaealine-tootaja/Mida-ma-pean-teadma-toosuhetest/Puhkus/oppepuhkus>

Veske, R. (2016) *Õpingute ajal palgatööl käimine ja selle motiivid meeste ja naiste puhul* (Bakalaureusetöö). Loetud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/51949/veske_rauno_ba_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vitkar, K. (2017). *Eesti tudengite töötamine kõrgkoolis õppimise ajal* (Bakalaureusetöö). Loetud aadressil <https://digikogu.taltech.ee/et/Item/322e9a45-e754-4c56-a3ff-e8419cd68376>

Wilson, F. (1997). The construction of paradox? One case of mature students in higher education. *Higher Education Quarterly*, 51(4), 347-366.

Teema: Osalise töökoormusega töötavate Eesti naistudengite õpingute ja tööl käimise ühildamise kogemused

Uurimisküsimused:

1. Millised on naistudengite töölkäimise põhjused ja kuidas need kujunevad?
2. Millised on naistudengite töö ja õpingute ühitamise kogemused?
 - 1) Kuidas töötavad naistudengid hindavad töötamise mõju õppeprotsessile?
 - 2) Kuidas töötavad naistudengid hindavad õppimise mõju tööprotsessile?
3. Kuidas hindavad töötavad naistudengid olukorda Eestis, mil paljud tudengid käivad õpingute kõrvalt tööl?
4. Kas ja kuidas võiksid naistudengite arvates riik ja ülikool tudengeid toetada, et nad keskenduksid rohkem õpingutele kui tööl käimisele?

Aitäh, et leidsite aega, et osaleda antud intervjuus ning uurimuses. Antud töö eesmärk on välja selgitada, kuidas on kujunenud Eesti naistudengite õpingut ja tööl käimise ühildamise kogemused. Intervjuu salvestatakse diktofonile ja kasutatakse Tallinna Ülikooli lõputöö raames. Intervjueeritava isiklike andmeid ei kajastata kolmandatele isikutele.

Kas Teil (intervjueeritaval) on küsimusi antud uurimuse või intervjuu läbiviimise kohta?

Intervjuu küsimused:

Sissejuhatus teemasse:

1. Mis eriala Te ülikoolis õpite ja kas Teie töökoht on seotud Teie õpitava erialaga? Täpsustage, millises valdkonnas Te töötate?
2. Mitu tundi Teie nädalas keskmiselt töötate ja kui suur on Teie töökoormus?
3. Milline on Teie kooli õpingutekoormus?

Tööl käimine:

4. Miks Te otsustasite ülikooli kõrvalt tööle minna?

5. Kui oluline on Teie jaoks tööl käimine õpingute kõrval? Mis on Teile töötamine andnud? Kas töökoht on Teile midagi andnud, mis aitab Teid tulevikus?
6. Kas õppimine tekitab tööprotsessis probleeme? (Millised raskused tekivad ja kuidas neid tuleks lahendada?)
7. Millised suhted on Teil tööandjaga? Kuidas suhtub tööandja sellesse, et töö kõrvalt õpite? (*Kas on tekkinud õppimise tõttu konflikte või probleeme? (Kui jah, siis palun kirjeldage oma kogemust antud teemal?)*)
8. Kuidas mõjutaks Teid olukord, mil Te peaksite kaotama töö või lahkuma töölt?

Õpingud:

9. Kuidas Te hindate oma aktiivsust õppeprotsessis?
10. Kuidas Teil õnnestub ühildada töö ja õpingud?
11. Kui tihti ja kui üldse tekib olukordi, mil tööl käimine tekitab raskuski õppeprotsessis? (Millised raskused tekivad ja kuidas neid tuleks lahendada?)
12. Kas Teil on olnud olukordi, mil Te pidite õppeprotsessist puuduma, sest Teil oli tööpäev? Kas sellepärast tekkisid mingisugused probleemid ülikoolis või tööl? Kuidas neid probleeme lahendati?
13. Kas ja kuidas Teie arvates teie õpingud ja töö toetavad teineteist?
14. Kui peaks tekkima ülikoolis raskusi, kas Te kaaluksite varianti, et lahkuda töölt? Miks?

Lisaks:

15. Kuidas Teie hindate olukorda Eestis, et tudengid käivad ülikooli õpingute kõrvalt tööl? Kas see olukord peaks Eestis muutuma? (Kui jah, siis kuidas ja kes peaks muutma?)
16. Kui oluliseks Teie peate, et tudengid peavad iseseisvalt raha teenima? Miks?
17. Kuidas Teie arvate, kas riik või ülikool peaks toetama tudengeid? Miks? Kuidas?

Aitäh vastamast ja uurimuses osalemast! Kui Teil tekib küsimusi uurimuse või intervjuu kohta, siis võite võtta ühendust e-maili teel: karinkosemets@gmail.com.

